

OBJETIUS DEL MIL·LENNI

contra la fam i la pobresa | per una escola per a tots i totes | per la igualtat de la dona | contra la mortalitat infantil | per la salut de les mares | Per eradicar la SIDA, la tuberculosi i la malària | per defensar el medi ambient | per la cooperació entre els pobles

UGT: Unión General de Trabajadores y Trabajadoras és una organització sindical espanyola que compta amb una història de més de cent anys. El seu objectiu és la defensa dels drets dels treballadors i treballadores des d'un punt de vista progressista i equitatiu.

FETE: És la Federación de los Trabajadores y Trabajadoras de la Enseñanza de UGT. Defensa una educació pública i laica, basada en els principis de igualtat, solidaritat i llibertat, al servei de la societat.

ISCOD: Instituto Sindical de Cooperación al Desarrollo de UGT és una organització no governamental (ONG) per a la cooperació sindical amb països en vies de desenvolupament. Té com a objectius cooperar en el progrés econòmic, social, tècnic i cultural dels sectors socials més desafavorits, desenvolupar i reforçar la solidaritat amb les organitzacions sindicals dels països en desenvolupament i contribuir a la consolidació del moviment sindical lliure i democràtic.

IE: La Internacional de la Educació és una organització sindical mundial de treballadors i treballadores de l'educació que representen a uns 29 milions de membres de tots els sectors de l'educació, a través de 343 sindicats i associacions nacionals en 165 països i territoris de la que és membre FETE-UGT.

AECI: La Agencia española de Cooperación Internacional és un organisme autònom adscrit al Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación, a través de la Secretaría de Estado de Cooperación Internacional (SECI). Té com a objectius propiciar el creixement econòmic; contribuir al progrés social, cultural, institucional i polític dels països en vies de desenvolupament; fomentar la cooperació cultural i científica amb aquests; assegurar la concertació amb les polítiques de desenvolupament, especialment en l'àmbit de la Unió Europea.

Direcció del projecte: Secretaría de Formación FETE-UGT. Elvira Novell
Secretaría de Políticas Sociales FETE-UGT. Carmen Vieites
ISCOD. Maite Nuñez

Equip Coordinador: ISCOD Ana Torres
FETE-UGT Luz Martine

Amb la col·laboració de: Secretaría de Políticas Sociales FETE-UGT. Jonatan Pozo
Secretaría de Formación FETE-UGT. Mar Rodríguez
Secretaría de Formación FETE-UGT. Daniel Cantero

Els textos i el treball de recerca, entrevistes i documentació han estat realitzats per Jose Escudero Pérez animador sociocultural, i també escriptor i músic.

El reportatge fotogràfic sobre el *graffiti* i les fotografies del mil·lenni han estat realitzats per Javier Rodríguez.

Han participat com a protagonistes de les fotografies i en la construcció del *graffiti*: Pablo Gómez Gómez, Lady Vanessa Díaz Sánchez, Yeon-Ha Kim, Alexandra Andriuca, Ángela Rodríguez Calvo, Sergio Oyola Arias, Antony Jack Silva Tito i Iris Pérez Díez.

Edició digital i pàgina web: PROSA, Montserrat Boix i Lola Pérez Carracedo.

www.educacionenvalores.org/objetivosdelmilenio
objetivosdelmilenio@educacionenvalores.org

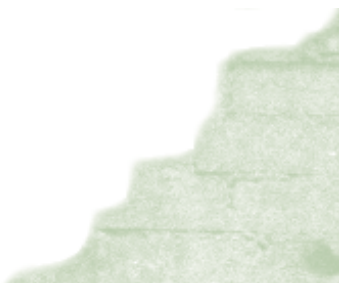
Disseny i maquetació:
Cyan, Proyectos y Producciones Editoriales, S.A.

Aquesta guia va dedicada a totes aquelles persones, dones i homes, joves d'edat o d'esperit, herois gairebé sempre anònims, que treballen a barris i pobles del món a favor dels que menys tenen.

Volem donar les gràcies a les companyes i companys, militants socials, que ens han proveït informació i ens han mostrat exemples de tantes coses precioses, més petites o més grans, que es fan per la igualtat i els drets humans arreu de tot el planeta.

Índice

Presentació	7
Deu respostes breus a les deu preguntes fonamentals sobre els Objectius del Mil·lenni	9
OBJECTIU 1. Eradicar la pobresa extrema y la fam	17
OBJECTIU 2. Assolir l'ensenyament primari universal	27
OBJECTIU 3. Promoure la igualtat entre els gèneres i l'autonomia de la dona	35
OBJECTIU 4. Reduir la mortalitat infantil	43
OBJECTIU 5. Millorar la salut materna	51
OBJECTIU 6. Combatre la SIDA, la malària i altres malalties	59
OBJECTIU 7. Garantir la sostenibilitat del medi ambient	67
OBJECTIU 8. Fomentar la cooperació internacional pel desenvolupament . . .	75
Més informació sobre els Objectius del Mil·lenni	83
Les teves aportacions (fitxa per a experiències)	87

Presentació

A LES PORTES DEL NOU MIL·LENNI ens trobem amb el repte de aconseguir majors quotes de justícia i igualtat per a tota la humanitat. Tot i els avenços aconseguits en totes les esferes del coneixement, la ciència, la tecnologia i la cultura, milers de persones pateixen el fantasma de la fam, la pobresa o la manca de l'educació. Entre tots ells, les dones i els infants resulten el col·lectiu més afectat i vulnerable. No obstant això, tot i la tasca immensa que cal fer, milers de persones en tot el món estan disposades a lluitar amb tota l'energia i la voluntat per aconseguir uns mínims coherents amb la dignitat de l'ésser humà.

Els Objectius del Mil·lenni són la demostració de que el conjunt dels éssers humans podem posar-nos d'acord per fixar les fites que requereixen solucions immediates.

Dones i homes de totes les edats i condicions es troben en aquests moments aportant totes les seves capacitats per afrontar els greus problemes que patim. Parteixen de la idea de que un altre món és possible. De que tots i totes som responsables al llogaret global. Que des de qualsevol lloc del món, per molt lluny o amagat que estigui, existeix un espai per a l'acció, la solidaritat i la justícia.

Iniciatives com les que les organitzacions de la Plataforma 1015 han engegat, ens demostren que és possible accomplir, amb la voluntat de tots i totes, les fites que ens hem proposat. No es tracta, per tant, de esperar que altres actuïn. Es tracta de sumar-nos, de conèixer, de saber, d'escoltar i d'actuar. Qualsevol iniciativa és important. El que succeeix a milers de quilòmetres de distància ens concerneix.

El que fem en el nostre entorn repercuteix a milers de quilòmetres. Pensar globalment, actuar localment s'ha convertit en un deure ètic individual i universal.

Amb aquesta guia hem volgut rendir un homenatge a totes les persones, grans i joves, que desafien la llei de la fatalitat creient en el projecte d'un altre món possible i invitar-vos a contribuir en aquest gran projecte que és Els Objectius del Mil·lenni. Aquesta és una guia per a l'esperança i el compromís. Quan la llegeixis, pensa

que no estem sols, que no estem soles. Ara mateix, en un racó del planeta algú està sembrant un arbre, construint un idea, rebel·lant-se contra una injustícia, buscant la pau, desafiant la malaltia, lluitant contra la fam, educant una nena.

Quan la llegeixis, surt al carrer i actua perquè podem canviar el món. Perquè podem aconseguir Els Objectius del Mil·lenni.

Maité Núñez, Directora de ISCOD
Carlos Cortiñas, Secretari de FETE-UGT

Deu respostes breus a les deu preguntes fonamentals sobre els Objectius del Mil·lenni

Mireu, a la vida no hi ha solucions, sinó forces en moviment.
És necessari crear-les, i les solucions venen.

A. De Saint-Exupery

No te quedes immòbil
al borde del camino
no congeles el júbilo
no quieras con desgana...
... no reserves del mundo
solo un rincón tranquilo.

Mario Benedetti

1. Què són els Objectius del Mil·lenni?

Els Objectius del Mil·lenni són una declaració efectuada per 189 països l'any 2000 sota l'auspici de les Nacions Unides, per la qual es comprometen a incrementar l'esforç mundial per reduir la pobresa, les seves causes i manifestacions. La Declaració del Mil·lenni aborda els principals problemes i reptes que té la humanitat a principis del nou segle:

- Objectiu 1: Eradicar la pobresa extrema y la fam.
- Objectiu 2: Assolir l'ensenyament primari universal.
- Objectiu 3: Promoure la igualtat entre els gèneres i l'autonomia de la dona.
- Objectiu 4: Reduir la mortalitat infantil.
- Objectiu 5: Millorar la salut materna.

podem canviar el món

- Objectiu 6: Combatre la SIDA, la malària i altres malalties.
- Objectiu 7: Garantir la sostenibilitat del medi ambient.
- Objectiu 8: Fomentar una associació mundial pel desenvolupament augmentant la cooperació internacional.

Les fites que es van fixar els governs van ser reduir a la meitat els principals problemes de la humanitat. Aquests objectius comprometen d'igual manera els països desenvolupats i els països en vies de desenvolupament. Els països amb més recursos es comprometen a augmentar els esforços a través de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament, condonacions de deute, mesures de comerç internacional i accés a medicaments essencials i tecnologia. Els països en Desenvolupament es comprometen a desenvolupar polítiques que ajudin a abordar les limitacions estructurals als seus països: ajuda als petits agricultors i agricultores, inversió en infraestructures, foment dels drets humans i de la sostenibilitat ambiental.

2. Per què va sorgir la idea de plantejar els Objectius del Mil·lenni?

Les últimes dècades del segle XX van posar de manifest que els problemes greus als quals la humanitat ha de fer front havien de tenir una resposta a escala planetària.

Els països ja no poden actuar sols. La cooperació i l'ajuda coordinada són necessàries. El que passa en qualsevol punt del planeta ens afecta a totes i tots.

L'any 2000 es va plantejar aquest compromís, des de les Nacions Unides, i amb el recolzament i la pressió de múltiples col·lectius, entitats i moviments socials que treballen pels drets humans internacionals, la solidaritat i l'eradicació de les desigualtats en el món. Es tractava d'aconseguir uns compromisos mínims per treballar a escala planetària.

Quelcom molt important: els informes de experts i expertes internacionals senyalen que existeixen recursos suficients en el món per aconseguir aquests objectius. És a dir, que són objectius realistes, que poden ser assolits.

podem canviar el món

3. S'ha avançat des que es van pactar els Objectius?

S'han produït avenços parcials. Han estat significatius els avenços en la matriculació en l'ensenyament primari de nens i nenes (Objectiu 2), així com en la defensa dels drets de les dones (Objectiu 3). També existeixen compromisos internacionals en matèria de medi ambient i es busquen protocols per tal de facilitar el tractament de malalties com la SIDA a països sense recursos. Però els avenços es consideren molt lents si es volen aconseguir les fites previstes pel 2015.

Revisant l'estat del compliment dels Objectius del Mil·lenni a finals de 2005, transcorregut ja un terç que s'havia donat la comunitat internacional per a abordar aquests gravíssims problemes, que afecten drets humans essencials, podem veure que s'ha avançat poc tot i que són importants alguns assoliments obtinguts, com els avenços en escolarització, si tenim present que no tots els països parteixen d'un mateix nivell de desenvolupament. No obstant això, en algunes zones s'ha retrocedit, especialment a l'Àfrica Subsahariana. En aquesta regió, que viu una situació d'emergència humanitària sense precedents, existeixen diferents països que han vist descendir la seva esperança mitjana de vida als 33 anys, degut especialment a la desnutrició i a la SIDA. En el Paleolític, fa 15.000 anys a l'època dels caçadors-recol·lectors l'esperança mitjana de vida podia ser major.

4. Estan fent els governs el possible per acomplir els Objectius del Mil·lenni?

És necessari un esforç major. La realitat és que els poders econòmics continuen prioritant el creixement econòmic i els beneficis, i els governs a vegades es deixen endur per aquesta lògica una mica il·lògica. Encara que molts governs hagin signat el compromís dels Objectius del Mil·lenni, la creença que el creixement econòmic és il·limitat segueix prevalent.

Des de fa dècades, se sap que els recursos de la Terra són finits. Les generacions actuals tenim una gran responsabilitat en tenir cura del nostre planeta i del seu precari

podem canviar el món

equilibri ambiental. No podem oblidar a les generacions que ens han de succeir, deixant-los un llegat de destrucció.

En quant a la fam i les epidèmies, es disposa de tota la informació i dels recursos per a combatre-les, però els interessos econòmics de la gran indústria farmacèutica mundial es continuen avantposant als objectius de la salut pública.

5. Aleshores, per què serveixen els Objectius del Mil·lenni?

En primer lloc, són un compromís mundial de lluita contra la fam, la pobresa i altres xacres que afecten a la humanitat i que els governs es van obligar a acomplir el 2015. Com ciutadans i ciutadanes, com persones subjectes de drets (no ens els donen, naixem amb ells), tenim la possibilitat de pressionar a les administracions públiques, als ajuntaments, les comunitats autònomes, els organismes estatals i europeus, perquè compleixin el que van prometre i expliquin què estan fent al respecte. Com diem, són uns objectius assolibles amb els mitjans i recursos disponibles.

En segon lloc, els Objectius del Mil·lenni són una forma d'organitzar i aglutinar els esforços de molta gent compromesa en el món. En tots els països hi ha persones i organitzacions promovent iniciatives que pretenen aconseguir els Objectius del Mil·lenni, comunicant i aportant idees, donant exemples de com actuar. I, com ja sabem, l'envergadura dels problemes exigeix molta col·laboració entre el major nombre de persones possible. Aquesta Guia pretén que, en la mesura de les teves possibilitats, et sumis personalment a aquest esforç.

6. Es poden posar “peròs” als Objectius del Mil·lenni?

Sí. Des que es van plantejar, algunes veus crítiques van destacar que els Objectius no aborden la necessitat que els més rics (països, empreses, persones) retallin el seu nivell de riquesa i la comparteixin. Els Objectius del Mil·lenni s'enfoquen en assolir

podem canviar el món

uns mínims i en aconseguir avenços pels més desafavorits, tot i que no pretenen canviar l'ordre mundial ni el repartiment mundial de la riquesa.

També es poden posar "peròs" a com han estat formulats alguns objectius. En qualsevol cas, la gravetat dels temes que es plantegen és tal (per exemple, que totes les persones puguin menjar, tinguin accés a l'educació, a la salut o que acabi amb pandèmies com la SIDA) que aconseguir els mínims proposats seria un gran avenç per a la humanitat. Recordem que la fam, que afecta un terç de la població del planeta, és una de les qüestions essencials que es plantegen en els Objectius i que es pretén eradicar.

A més, hi ha molts altres reptes que la humanitat ha d'assumir, els quals estaria bé igualment posar data de caducitat. Parlem, per exemple, d'enfortir la llibertat i la democràcia, de respectar els drets humans, o de que s'anul·li la pena de mort, tant al Nord com el Sud.

7. Què tenen a veure els Objectius del Mil·lenni amb mi?

Potser penses que això dels Objectius del Mil·lenni no t'afecta personalment. Que, més o menys, les coses seguiran igual, i que tot això no és més que xerrameca.

Et volem convidar a que llegeixis els apartats d'aquesta petita Guia. Veuràs com moltes coses sí tenen a veure amb tu. i si no amb tu, ho serà amb companys i companyes teves, amb gent que viu al teu barri, amb persones que tenen molt menys que tu, que acaben d'arribar a Espanya des d'un país molt més pobre i no tenen més que el mínim. Veuràs que problemes com la SIDA, la fam, les desigualtats que afecten a la dona, el deteriorament del medi ambient i altres qüestions greus et toquen directament. i si no a tu, a persones que tens molt a la vora.

8. S'hi pot fer alguna cosa des del meu petit entorn?

Creiem que sí. Un proverbi xinès diu: "Abans de començar la tasca de canviar el món, dóna tres voltes a casa teva". Tenim espais i marges per a treballar en defensa del medi ambient, en favor dels drets de la dona, de la lluita contra la fam i contra la SIDA.

Ens queda la opció del compromís, cadascú amb les seves possibilitats. Davant les males notícies, podem fer com fan tants governs i tanta gent poderosa: mirar en una altra direcció. Però també podem actuar des del nostre àmbit més proper, individualment o associant-nos amb altres persones, contribuint amb el nostre gra de sorra per a canviar les coses.

Davant de tots els problemes que es presenten, moltes persones, homes i dones, de tot el planeta, en els seus barris o comarques o des dels seus col·lectius o associacions, fan esforços per denunciar el que està passant proposant iniciatives més justes i exigint canvis.

Existeix la opinió, molt estesa, de que no podem fer gran cosa davant la magnitud dels problemes. I que la nostra possible acció és insignificant i no serveix per a res. Pensem que això és un greu error. Les nostres petites accions, per petites que siguin, serveixen i molt. Una multitud de petites accions formen una acció gran. I en moltes ocasions ens poden sorprendre les conseqüències d'una protesta o iniciativa feta per poques persones. En el camp de l'ecologia, per exemple, o en el de la lluita de les dones per als seus drets, en moltes ocasions poques persones valentes han aconseguit l'inimaginable.

podem canviar el món

9. Què es pretén amb aquesta publicació?

La intenció d'aquesta Guia no és posar-nos a analitzar fredament els indicadors de com va el món. Hi ha molts textos de referència, dels quals en citarem alguns, on es poden trobar aquestes dades.

Aquesta Guia, per contra, pretén destacar experiències positives, moltes vegades heroiques (perquè no dir-ho així, si estan salvant vides i ajudant a que millori l'existència de moltes persones?), de persones que han lluitat o estan lluitant per allò que pretenen els Objectius del Mil·lenni, tinguin o no la seva formulació en ment. Persones joves o grans, dones i homes de molts llocs que s'han arremangat les mànigues en projectes moltes vegades locals però que mereixen ésser coneguts i imitats en altres països.

Volem aclarir que aquesta Guia no suposa una selecció de les millors experiències. N'és només una mostra, un conjunt d'accions que coneixem i pensem que poden il·lustrar formes d'actuar i que pensem que poden incitar a l'acció. El nombre d'accions que en el món es duen a terme en favor del compliment dels Objectius del Mil·lenni és, afortunadament, enorme i totes tenen un valor incalculable. Aquesta només és una proposta d'exemples.

La Guia es presenta en dos formats: edició impresa i edició digital. En aquest últim, que es troba disponible a la plana web www.educacionenvalores.org, hi tens una relació més àmplia d'exemples, i un apartat específic d'accions a Espanya per a cada objectiu i es desenvolupa més la documentació i recursos.

10. Puc aportar alguna cosa al que m'explicaran?

Sí. Volem que aquesta Guia es converteixi en una invitació per a què ens facis conèixer experiències, per petites que siguin en les quals hagi participat o de les que en tinguis coneixement en el teu entorn proper: barri, ciutat, poble, comarca, institut, universitat, centre de treball... Com et dèiem en el punt anterior, aquesta Guia no és un text tancat, ni els exemples que es posen probablement siguin els més representatius.

podem canviar el món

Segurament, el que puguem conèixer a través de persones com tu, tant si és gran o petit, sigui allò més interessant que puguem mostrar en el futur, quan actualitzem aquest text o a l'espai obert que tindrem des d'ara a la web www.educacionenva-lores.org, que promou l'Institut Sindical de Cooperació per al Desenvolupament (ISCOD) i la Federació de Treballadors de l'Ensenyament de la Unió General de Treballadors (UGT).

Creiem que és molt important divulgar totes aquestes petites coses que s'estan fent a nivell local. Sempre es podran convertir en suggeriments per a l'acció per a altres persones, a d'altres llocs.

Gràcies per la teva col·laboració i endavant.

OBJECTIU 1

eradicar la pobresa
extrema i la fam

AMBIBAR

Santa Clara, tanca'ns si
vols les portes del cel,
però obre'ns les de les
fronteres.

Letra de Bidinte, músic de Guinea
Bissau; cançó escrita després dels
assalts amb persones mortes a la
tanca de Melilla, a l'octubre de 2005

podem canviar el món

1. Presentació

Combatre la pobresa extrema i la fam és el primer dels Objectius del Mil·lenni.

La fam en el món afecta un terç de la població. És una vergonya per a la humanitat que, a començaments del segle XXI, aquest continuï sent el problema més greu al qual fer front. El gran problema del món és la fam i la pobresa. La realitat és que, tenint tecnologia i capacitat per a produir aliments suficients per a tota la humanitat, no es pugui justificar que la fam i la desnutrició afectin encara a una part important de la població mundial.

Evidentment, amb l'envergadura que té el problema de la fam i de la pobresa extrema, si no s'aconsegueix avançar en aquest terreny, moltes altres propostes quedaran buides de contingut.

2. A què són degudes la fam i la pobresa extrema?

- La fam es deu en gran mesura als baixos ingressos i al desigual accés als recursos, com la terra, l'aigua, els crèdits, els mercats i la tecnologia. Tradicionalment, i fins als anys 80, la fam es relacionava només amb l'escassetat d'aliments. Però es va comprovar que la clau està en la distribució d'aquests, més important encara que la producció o el subministrament a escala nacional.
- La pobresa ve determinada per l'absència d'ingressos mínims (la quarta part de la població mundial sobreviu amb menys d'un dòlar al dia), però també per factors com l'analfabetisme, la manca d'accés a l'aigua o la desatenció sanitària.

3. En quina situació estem?

▲ Avenços

- ▲ La fam és evitable. La capacitat que tenim de produir aliments és suficient per a alimentar el doble de l'actual població mundial. Des de 1970, la producció alimentària als països en vies de desenvolupament s'ha triplicat, superant l'augment demogràfic.
- ▲ Des de 1990, es constaten avenços importants en la lluita contra la pobresa i la fam a diferents regions del món: països àrabs, Àsia i Pacífic, Amèrica Llatina i el Carib. Les regions on s'han produït retrocessos més grans són l'Àfrica Subsahariana i els països de l'antiga Unió Soviètica.
- ▲ El 1990, el 71% de la població mundial tenia accés a aigua potable. Déu anys després s'havia arribat al 78%.
- ▲ S'ha visibilitzat que la pobresa repercuteix majoritàriament en les dones, que assumeixen la responsabilitat de les famílies. S'estan desenvolupant molts programes específics dirigits a les dones, amb formules com ara els microcrèdits, el foment de cooperatives o la formació.

▼ Alarmes

- ▼ Dels 6.000 milions de persones que vivim al planeta Terra, 4500 milions viuen al límit de la subsistència; d'aquests, 2.000 milions passen gana diàriament, i més de 850 milions viuen amb una manca extrema d'alimentació. Una de cada tres persones passa gana diàriament en el món, i dues de cada tres viuen en extrema pobresa.
- ▼ A l'Àfrica Subsahariana, un 35% de les persones pateixen desnutrició. A la zona de l'Àsia i el Pacífic gairebé arriba al 20%. A Amèrica Llatina i el Carib, suposa un 10%.
- ▼ A les zones rurals viu el 75% de les persones que passen gana. No és que no hi hagi menjar, si no que les persones pobres no poden pagar-lo, accedir a ell. La clau està en la distribució dels aliments a escala nacional i mundial.
- ▼ La pobresa no és quelcom únic dels països en vies de desenvolupament. Els països considerats desenvolupats subsisteixen bosses de pobresa important,

i grans desigualtats. Hi ha països, com els Estats Units, on les capes socials més pobres no poden assumir ni les despeses sanitàries essencials.

4. Què s'està fent?

Algunes iniciatives

 Pobresa zero. El febrer de 2005 es van llençar la Campanya Pobresa Zero. Està promoguda per la Coordinadora d'Organitzacions No Governamentals de Desenvolupament a Espanya (CONGDE) i per l'Aliança Espanyola contra la Pobresa (que és una àmplia aliança d'organitzacions i moviments socials, inclosa la major part de sindicats espanyols). La Campanya Pobresa Zero pretén mobilitzar a la ciutadania espanyola perquè pressioni als governants en tots els àmbits (local, autonòmic, nacional) per que es comprometin de forma urgent en la lluita contra la pobresa. Forma part d'una coalició d'entitats que represente a milions de persones a més de cent països que lluiten contra la pobresa ("Crida global per actuar contra la pobresa") (www.pobre-zacero.org).

 Iniciatives de Comerç Just. Les economies de molts països depenen de dos o tres productes (matèries primeres) el preu dels quals està controlat per unes quantes grans empreses multinacionals, veritables monopolis del comerç planetari. La conseqüència és a que milions de persones malviuen recol·lectant té o cafè o altres matèries per a les quals se'ls paga de manera ínfima. Les associacions de Comerç Just compren productes d'alimentació i artesanía directament als conreadors i artesans, a un preu major que el que ofereixen les grans empreses, i el venen als compradors del Nord a través de les botigues de Comerç Just o de Solidaritat. L'increment del preu repercuteix en el productor, que veu dignificat el seu treball. Per altra banda, el Comerç Just també garanteix que els productes s'han elaborat respectant la normativa laboral bàsica, com el salari mínim o la no utilització de mà d'obra infantil, o el fet que no afectin a la sostenibilitat del planeta causant el deteriorament del medi ambient. Pots assabentar-te d'iniciatives de Comerç Just a través de la pàgina de la Coordinadora Estatal de Comerç Just: www.e-comerciojusto.org.

podem canviar el món

Exemples en el món

 Les cooperatives de Barata a l'Argentina. Amb la crisi econòmica dels últims anys, moltes capes socials s'han empobrit a l'Argentina. Molta gent que era considerada de classe mitjana s'ha vist convertida en pobra, sense recursos per a comprar serveis i productes bàsics. Davant d'una situació així, s'han multiplicat les iniciatives de "barata", fins al punt que la barata s'ha convertit en una peça clau de l'economia informal a tot el país. Què vol dir això de barata? Doncs intercanviar béns, productes, serveis..., sense diners de per mig. Hom aporta els serveis que sap fer o productes a la cooperativa i en rep uns altres a canvi. Es tracta de l'intercanvi directe i sense intermediaris, sense que hi intervinguin empreses ni multinacionals. És un procediment que s'ha usat de forma tradicional sense utilitzar aquest nom en moltes zones rurals. Ara, la novetat és que s'organitza perquè serveixi també en zones urbanes i pugui donar respostes a més necessitats (www.trueque.org.ar).

 Alternatives i oportunitats en situacions d'extrema pobresa. En situacions d'extrema pobresa, les actuacions han d'abordar necessàriament diferents fronts si volen ser efectives. A Nicaragua, al departament de León, un programa realitzat per entitats locals amb el recolzament de la Cooperació Internacional intenta treure de l'extrema pobresa a més de 900 famílies ubicades en 13 comunitats rurals. El projecte contempla des del foment de la producció agrícola, la capacitat i la formació tècnica, el treball d'optimització de l'explotació dels recursos naturals des de l'òptica de la sostenibilitat i el respecte al medi ambient, així com el foment d'una cultura de participació i organització ciutadana, amb especial atenció a la perspectiva de gènere. Institut Sindical de Cooperació al Desenvolupament (ISCOD) —UGT— (www.ugt.es/iscod).

 Incorporar la tecnologia en la lluita contra la pobresa. L'accés desigual a la tecnologia produeix encara més aïllament a les zones empobrides, i pot ser un factor limitador pel desenvolupament de les comunitats. A Bangladesh, Muhammad Yunus, que creà durant els 70 el Grameen Bank, el banc dels pobres, amb la seva proposta de microcrèdits ha inspirat multitud de mesures similars a tot el món, ha posat en funcionament des de fa pocs anys un projecte d'incorporació de telèfons mòbils i ordinadors a les

podem canviar el món

viles més llunyanes. El projecte de M. Yunnus, suposa facilitar formació a través de la xarxa a les comunitats amb mals accessos, tenir accés diari a la informació dels mercats centrals per a conèixer el valor del gra i no ésser enganyats pels intermediaris... Suposa usar la tecnologia com a vehicle per al progrés de les persones més relegades (Hernán Zin: *La libertad del compromiso*).

5. Què pots fer-hi tu?

- ◊ **Assabenta't de si en el teu barri** o en el teu poble o comarca hi ha col·lectius o associacions que treballen per ajudar als més pobres, tant en la teva pròpia zona (la pobresa també és entre nosaltres, com hem vist) com des de la teva zona fins al món. Col·labora i implicat en la mesura que puguis.
- ◊ **Pots realitzar una campanya** contra la fam i la pobresa al col·legi o institut, parlant amb els professors, delegats... Pots proposar escriure contes, fer dibuixos, exposicions, teatre, posar cartells a la porta del centre...
- ◊ **Participa com a voluntària o voluntari** en accions contra la fam que organitzin les ONGDs i organitzacions més implicades (pots trobar-les a la web "Pobreza Cero").
- ◊ **Parla amb el teu ajuntament**, la junta del districte, centre de joves, centre cultural... per a què col·laborin en la difusió de la Campanya Pobresa Zero.
- ◊ **Experimenta amb la Barata en el teu propi barri**. Crear una petita cooperativa de barat no és tan complicat. Podeu ampliar el vostre cercle d'amics i amigues amb una activitat allunyada de consumir i gastar diners, compartint moltes coses que moltes vegades s'infrutilitzen, intercanviant habilitats, ensenyaments, donant coses...
- ◊ **Consumeix menys**. Observa el cas de l'explotació del coltan a l'Àfrica (*veure capítol Objectiu 8*) i el que això suposa en vides humanes. Com a imatge i reflexió davant la bogeria consumista que ens envolta, us proposem una cosa: encara que puguem pagar-ho, millor si ens ho pensem dues vegades abans de canviar de mòbil, no?

6. On et pots informar per actuar?

- ➔ **Aliança Contra la Pobresa.** Es va crear el 2004 a Brasil. A Espanya, l'Aliança Espanyola contra la Pobresa agrupa a més de 400 associacions, organitzacions sindicals i ONGDs implicades en la lluita contra la fam i la pobres en el nostre país. Existeix una representació d'organitzacions actives a totes les comunitats autònomes.
- ➔ **Pobresa Zero.** És la campanya nacional dirigida per la Coordinadora d'Organitzacions No Governamentals de Desenvolupament, que es pot recolzar amb múltiples accions que s'organitzen a Espanya des de l'any 2005 (www.pobrezacero.org).
- ➔ **ONGs** que treballen en projectes per eradicar la pobresa i la fam. Existeixen moltes iniciatives d'interès. Et recomanem buscar en primer lloc a aquells qui treballen a la teva pròpia ciutat, comarca o comunitat autònoma. Les web de les organitzacions de la Plataforma 2015 i més són les següents:

- ACSUR Las Segovias (www.acsur.org).
- Arquitectos sin Fronteras (www.asfes.org).
- Comité Español de Ayuda al Refugiado (www.cear.es).
- Fundación CEAR (www.fundacioncear.org).

- Paz y Solidaridad (www.ccoo.es/pazysolidaridad).
- Cooperació (www.fundacop.org).
- IEPALA (www.iepala.es).
- Instituto Sindical de Cooperación al Desarrollo (ISCOD) —UGT— (www.ugt.es/iscod).
- Movimiento por la Pza, el Desarme y la Libertad (www.mpd.l.org).
- Solidaridad Internacional (www.solidaridad.org).
- Asamblea de Cooperación por la Paz (www.acpp.com).
- Economistas sin Fronteras (www.ecosfron.org).
- IPADE (www.fundacion-ipade.org).
- Paz y Tercer Mundo-Mundu Bat (www.ptmmundubat.org).

7. Per a saber més?

- @ *Informe del PNUD: Los Objetivos de Desarrollo del Milenio: progresos, reverses y desafíos —2005—*, en www.educaciónenvalores.org.
- @ Campaña de los Objetivos del Milenio de Naciones Unidas: www.sinexcusas2015.org.
- @ Página Web de la campaña Pobreza Cero: www.pobrezacero.org.
- @ *Revista Crítica*. Febrero 2005. Monográfico: *Radiografía del Hambre*. www.revista-critica.com.
- @ www.reasnet.com (Red de Economía Alternativa y Solidaria) És una xarxa de més de 100 ONGDs compromesa amb accions d'economia solidària, de compromís amb l'entorn dels projectes i de respecte al medi ambient.

OBJECTIU 2

assolir l'ensenyament
primari universal

AMBIBAR

L'educació és l'arma més poderosa que es pot usar per a canviar el món.

Nelson Mandela

Sense educació no podem veure més enllà de nosaltres mateixos i del nostre estret entorn i comprendre la realitat de la interdependència mundial. Sense educació, no podem comprendre com les persones d'altres races i religions comparteixen els nostres mateixos somnis i esperances. Sense educació, no podem reconèixer la universalitat dels objectius i les aspiracions humanes.

Kofi Annan, Secretari General de les Nacions Unides

podem canviar el món

1. Presentació

Encara que a bona part del món ha augmentat la taxa d'escolarització de nenes i nens, s'han de doblar els esforços si es vol assolir d'una plena escolarització universal.

A escala de comunitat, de país, la manca de formació bàsica impedeix la qualificació professional de la ciutadania, minant l'estructura econòmica i social i impossibilitant la sortida de la pobresa. Un sistema democràtic tampoc es pot consolidar amb un percentatge important de la població analfabeta, que per tant no pot exercir els seus drets.

La baixa matriculació i, sobretot, l'abandó prematur escolar estan molt relacionats amb la pobresa. La seva eradicació depèn en bona mesura d'aconseguir una educació bàsica per a tots, i d'augmentar més els esforços en l'escolarització de les nenes, que tenen major índex d'exclusió i d'abandó dels estudis.

2. Quins són els principals obstacles per a assolir l'escolarització universal?

- El treball infantil en estat de servitud o esclavitud, en unes condicions que no permeten anar a l'escola ni el temps necessari per al joc, s'estén a molts països. Moltes multinacionals en el treball i l'explotació infantil, que es calcula que són 246 milions de nens i nenes entre 5 i 17 anys. Aquesta situació és la que denuncia la campanya internacional "Roba Neta" (veure Objectiu 8).
- Les guerres i els desplaçaments són un factor d'explotació dels més dèbils, els nens i nenes, i suposen també el trencament familiar i la paraltzació de qualsevol procés educatiu.
- La manca de pressupost dels estat empobrits dificulta la contractació de professorat en condicions dignes i també comptar amb infraestructures.
- Els nens i nenes són víctimes directes de les situacions de pobresa, molt afectats directament per les pandèmies (SIDA, malària...), i per les situacions dramàtiques de manca d'aigua i aliments. Evidentment, quan manca el que és bàsic, l'educació és considerada un luxe.

3. En quina situació estem?

▲ Avenços

- ▲ Durant els anys 90 la matriculació en educació primària va créixer en totes les regions. A l'Àsia oriental i al Pacífic, a Europa oriental i països de l'antiga Unió Soviètica, i a Amèrica Llatina i al Carib, més del 90% dels nens i nenes estan matriculats a l'escola primària. A l'Àsia meridional el 79% estan matriculats, i en els països àrabs el percentatge és del 77%.

▼ Alarmes

- ▼ L'augment de l'escolarització de nens i nenes és molt lent. Un de cada cinc nens i nenes en el món (114 milions de persones) no estan matriculats a l'escola. Avui dia, més de 100 milions de nenes i nens no assisteixen a l'escola, dels quals un 60% són nenes.
- ▼ A l'Àfrica Subsahariana, tot i que durant la dècada dels 90 la taxa d'escolarització va augmentar un 3%, la taxa de matriculació segueix sent molt baixa, inferior al 60%. A això cal afegir-hi un índex d'abandó escolar molt alt (només un de cada tres acaben la primària). Hi ha avenços a molts països, com al Senegal, Mali, Togo, Rwanda, però retrocessos també en molts d'altres, com Namíbia, R. D. del Congo o Tanzània. Hi ha països, com Níger, on només un 26% dels nens i nenes van a l'escola.
- ▼ A l'Àsia oriental i Pacífic, que constitueixen un percentatge molt important de la població mundial, ha disminuït el percentatge de nens i nenes que assisteixen a l'escola, principalment per les tendència a la Xina i a Filipines.
- ▼ La precarietat del sistema educatiu als països empobrits pot il·lustrar-se amb un exemple: a Sierra Leona, el país més pobre del món, el sou mensual d'un mestre l'any 2003 era de 38 €.

4. Què s'està fent?

Exemples en el món

 La història de Yuri Soto Mescoco. En una vila dels Andes peruans —Pongobamba Cusco— aquest noi, amb paràlisi cerebral, amb la part inferior del cos immobilitzada, vivia tancat a casa seva, intentant estudiar pel seu compte amb qualsevol llibre que arribava a les seves mans, impossibilitat d'accedir a l'escola per l'absència d'un camí. La mobilització d'algunes persones que el van conèixer va permetre que la comunitat s'organitzés i construís un camí l'escola, que incloïa la construcció d'alguns ponts. S'aconseguí una cadira perquè es pogués desplaçar, i la seva escolarització ha suposat pels seu companys, nens i nenes, i per a tota la col·lectivitat una presa de consciència per adonar-se de la realitat de la discapacitat i de les possibilitats d'actuar i de corregir situacions de discriminació (El comercio —Lima—, 28 de novembre de 2005. Més informació a la web: www.elcomercioperu.com.pe. Es recull també a www.educacionenvalores.org).

 "Totes les mans a la collita, tot l'après a l'escola". A Veneçuela, a la comunitat de Monte Carmelo (estat de Lara), un grup de dones camperoles han emprès una transformació completa i reeixida de la producció local a partir d'una cooperativa de producció d'aliments, d'iniciatives d'autoformació i de canviar l'escola. Les mestres i els mestres adequen el currículum a les necessitats dels camperols, adoptant continguts i horaris al calendari productiu. També és una experiència interessant de treball de gènere: homes i dones treballen de forma paritària en les iniciatives i en els treballs de producció i distribució (gaudic10@hotmail.com).

 Atenció a la infància en mendicitat. La situació dels nens i nenes captaires és un problema mundial. Especialment a països pobres, però també a països rics, la misèria o, més freqüentment, l'explotació dels nens per part dels adults per aconseguir diners, fan que molts nens i nenes no vagin a l'escola ni juguin i en canvi, es vegin abocats a vagar pels carrers demanant. Moltes actuacions de programes socials, d'organitzacions ciutadanes i d'associacions intenten fer front a aquest problema tan greu. Per exemple, en el departament de Madriz (Nicaragua), a diferents nuclis rurals i urbans,

es treballa en un programa de formació i capaciació d'una xarxa de facilitadors —nens i nenes, líders, pares i mares—, que impulsen un treball educatiu integral, incloent la construcció i equipament d'un centre d'acollida per a nens i nenes que viuen com captaires (Fundació ISCOD —UGT— www.ugt.es/iscod).

 Apadrinar un mestre. Chema Caballero, missioner a Sierra Leona (un dels països més pobres del món i on ha succeït una de les guerres més cruels i silenciades dels temps moderns, amb milions de morts, per la lluita pel control dels diamants), s'ha bolcat a rescatar i donar acolliment i educació a centenars de nens i nenes que van ser obligats a convertir-se en soldats i assassins en aquella terrible guerra. Però, a més, ha impulsat una nova forma d'apadrinament internacional: l'apadrinament de mestres. Aquesta proposta va sorgir de l'evidència que és més difícil aconseguir finances per mantenir salaris de mestres (que han de ser necessàriament locals) que construir equipaments, per exemple, però el primer és més necessari: una escola sense mestres no té cap ús

(www.mansunides.org/es/A%20Fondo%20Sierra%20Leone/chemacaballero3.htm).

 Alfabetitzacions massives: Nicaragua i Veneçuela. Està provat que es poden baixar els índex d'analfabetisme en un país de forma important en un curt període de temps. A Nicaragua, a començament de la dècada dels 80, la mobilització de més 100 mil estudiants locals i brigadistes estrangers, amb el recolzament d'entitats socials de molts països, van permetre reduir la taxa d'analfabetisme en aquest país des del 50,2% fins el 12,9%. (www.educacionenvalores.org, article sobre el documental "Los momentos que brillan". 25è aniversari de la Creuada Nacional d'Alfabetització a Nicaragua). A Veneçuela, des del 2003, s'està efectuant una forta aposta per a l'alfabetització, paral·lelament a la implementació de serveis de salut de base. El treball de les denominades "misiones bolivarianas" (Robinson I, Robinson II, Misión Ribas, campanyes que han obtingut la participació

voluntària de desenes de milers de facilitadors o alfabetitzadors comunitaris), pràcticament estan a punt d'assolir l'alfabetització total de la població l'any 2006 (www.gobiernoenlinea.ve).

5. Què pots fer-hi tu?

- Prendre contacte amb entitats que treballen en la promoció de l'educació en el món i col·laborar en el voluntariat.
- Fer una campanya de sensibilització al teu propi centre educatiu. El punt de partida pot ser conèixer les pròpies experiències dels teus companys i companyes: com són les escoles dels països dels quals provenen i com eren les dels seus pares? Com eren les dels pares d'origen espanyol, les de les seves regions de procedència, les de la seva infància? D'aquí se'n pot extreure una exposició amb dibuixos, fotografies, vídeos, muntatges digitals, etc.
- Intenta conèixer més profundament una zona concreta del món amb mancances i intenta implicar el centre educatiu en un projecte concret de col·laboració. Pots conèixer iniciatives i recollir idees a la pàgina web de la campanya "Mi escuela y el mundo" (www.educacionenvalores.org) a través de la seva proposta "Red de Escuela Solidarias".

6. On et pots informar per a actuar?

- UNICEF: www.enredate.org En aquesta pàgina i a la revista del mateix nom, pots robar propostes d'acció, convocatòries i articles sobre la infància i l'educació des d'una perspectiva solidària.
- Programes de voluntariat d'ONGDs que treballen en programes educatius a tot el món. En tot cas, et recomanem que t'informis directament a través de gent implicada que coneguis (mestres, companys) sobre organitzacions que tinguin alguna actuació en el teu mateix entorn.
- FETE —UGT— www.fete.ugt.org En aquesta pàgina de la Federació de Treballadors de l'Ensenyament hi trobaràs informació actualitzada sobre el món de l'educació.

7. Per saber-ne més

- @ Articles i materials de la web de “Mi Escuela y el Mundo” (www.educacionvalores.org).
- @ UNESCO: Campanya “Educación para Todos” (www.unesco.org).
- @ UNICEF: Progreso para la infancia. Un balance sobre la enseñanza primaria y la paridad entre los géneros. Abril de 2005. També d’ UNICEF, la seva pàgina del Centro de Recursos sobre Infancia (www.crin.info).
- @ Internacional de la Educación (www.ei-ie.org). És una confederació de sindicats de l’ ensenyament que defensa una educació universal, el dret a la diversitat, la igualtat entre homes y dones, los drets dels pobles indígenes i l’educació per a la pau.
- @ Mans Unides: Materials de Educación en Valores para Primaria y Secundaria. (www.manosunidas.org) Materials amb dinàmiques per treballar a l’aula l’educació des de la solidaritat.

OBJECTIU 3

promoure la igualtat
entre els gèneres
i l'autonomia de
la dona

Las mujeres han de ser reconocidas. Sus palabras deben ser escuchadas. Las mujeres se adelantarán. Tal vez haya que profetizarlo o quizá no sea preciso, pero el sentimiento es tan fuerte que las mujeres se adelantarán y proclamarán lo que sienten. Tanto da que las gentes deseen o no oírlas, sucederá porque tiene que ser. Ya es tiempo.

Vickie Downey (India pueblo)

1. Presentació

La discriminació contra les dones està arrelada a moltes societats. Pot arribar a considerar-se quelcom normal i en moltes ocasions aquest greu problema no es percep com a tal. Es pensa que és natural un estat de les coses que fa que les dones estiguin subordinades als homes, tinguin menys drets, cobrin salaris inferiors per un mateix treball o puguin ser colpejades o castigades pels seus marits.

Moltes dones de tot el món porten dècades treballant per aconseguir la igualtat, i a la vegada per un món més just i solidari. S'han realitzat ja 5 reunions mundials (com les de Beijin i Nova York) en les quals s'han escoltat les veus de dones dels 5 continents.

Tot i que moltes coses estan canviant, com podem percebre per exemple en l'evolució de la consideració de la dona a Espanya durant els últims 30 anys, els avenços no són els mateixos a tot el món. En termes generals, les diferències de gènere, són més grans a les regions d'Orient Mitjà, Àfrica del Nord, Àsia Meridional i Àfrica Occidental i Central.

2. Quines conseqüències té la desigualtat entre homes i dones?

 No es pot assolir l'escolarització primària universal sense una major participació de les noies. Els Objectius 2 i 3, per tant, estan completament interrelacionats. Les nenes i noies ho tenen molt més difícil per estudiar i per continuar els estudis que els seus companys. L'abandó prematur escolar afecta també més a les noies que als nois, perquè la cura dels fills i de la família s'atribueix gairebé exclusivament a les dones la majoria de les vegades.

 Està comprovat que una nena no escolaritzada té moltes més possibilitats de viure en la pobresa, casar-se essent encara adolescent, tenir molts parts seguits, morir durant el part o perdre els seus fills per malalties.

- ❓ L'analfabetisme, en totes les seves seqüeles (bàsicament és un gran obstacle per sortir de la pobresa), colpeja molt més a les dones que als homes: dues terceres parts de la població adulta analfabeta són dones.
- ❓ Moltes vegades les dones tenen un accés limitat als serveis de salut, augmentant els riscos derivats de la maternitat i augmentant, per tant, la mortalitat infantil.

3. En quina situació estem?

▲ Avenços

- ▲ La diferència en l'educació primària entre els dos sexes s'ha vist reduïda sistemàticament des de 1980.
- ▲ Tot i les dificultats, la presència de la dona en l'esfera pública ha augmentat substancialment en els últims 20 anys.

▼ Alarmes

- ▼ La meitat dels éssers humans són dones. Però aquesta proporció igualitària no és respecte en tots els camps. Un parell d'aspectes poden exemplificar la magnitud del problema: el 70% de les persones que viuen amb menys d'un dòlar al dia són dones, i, respecte a la propietat, només un 1% de la terra en propietat pertany directament a les dones.
- ▼ Dels aproximadament 860 milions d'analfabets majors de 15 anys en el món, dos de cada tres són dones.
- ▼ Hi ha regions del món en les quals encara existeix un alt índex de desescolarització de nenes. La situació

podem canviar el món

és especialment greu a l'Àsia Meridional i a l'Àfrica Subsahariana, regions que compten a més amb una enorme població.

4. Què s'està fent?

Algunes iniciatives

 No més violència contra les dones. Milions de dones a tot el món, a la seva llar i a la comunitat, en temps de guerra i de pau, són víctimes de la violència: mutil·lacions, cops, assassinats de dones són una realitat quotidiana a moltes parts del món. Sota el lema "No més violència contra les dones" Amnistia Internacional ha llençat una campanya internacional per lluitar contra la violència contra les dones, a la qual convida als ciutadans i ciutadanes a sumar-s'hi (www.actuaconamnistia.org).

 Moviment contra la mutil·lació genital femenina. La mutil·lació genital femenina suposa una violació dels drets humans i és actualment un greu problema de salut en el món. Afecta cada any a 3 milions de dones i nenes. El 6 de febrer és el Dia Mundial de Tolerància Zero amb la Mutil·lació Genital Femenina. A diferents països africans on aquesta pràctica intolerable encara està estesa, com al Senegal, s'estan desenvolupant programes de formació en cadena per organitzacions locals i internacionals, implicant famílies i cercles d'amics, així com promovent declaracions públiques de comunitats en contra d'aquesta pràctica (www.canal-solidario.org).

Exemples en el món

 Cinturons verds a Kènia: Wangari Maathai, biòloga va iniciar un moviment de reforestació anomenat "Cinturó verd" a Kènia tractant d'implicar a les dones del seu país (que són les principals proveïdores d'aliments) en la defensa de les zones forestals, demostrant la relació que existeix entre la conservació dels boscos i ecosistemes i la seguretat alimentària (esgotament dels terrenys, crisis agrícoles recurrents, escassetat de llenya per a cuinar...). El moviment ha plantat centenars de "Cinturons Verds" al voltant de

podem canviar el món

poblats, creant també vivers administrats per dones i nens, amb resultats positius valorats per la població. Wangari Maathai va rebre el premi Nobel Alternatiu l'any 1984 per haver impulsat aquest moviment, i el Premi Nobel de la Pau l'any 2004 (www.solidaridad.universia.es).

Dones del progrés: la violència a Colòmbia ha generat molts desplaçaments. Un grup de dones d'un barri de les rodalies de Bogotà (zona de la Calera) van veure que era necessari proveir el menjar dels nens quan tornen de l'escola. Són dones camperoles, desplaçades, que treballen en l'economia informal. S'han constituït com a associació, atenent un menjador per a nens, tot i que es pretén que s'ampliï l'atenció a dones i ancians, desenvolupant des del voluntariat un treball comunitari essencial. La financiació ha estat obtinguda per l'alcaldia de Bogotà, dins d'un programa anomenat "Bogotá sin hambre", el qual finança altres menjadors populars (www.edithcarrillo@latinmail.com, asociacionytakas@yahoo.es).

Fomentant la defensa dels drets laborals entre les dones. A Amèrica Llatina i al Carib la fundació ISCOD-UGT- col·labora amb la Confederación Internacional de Organizaciones Sindicales Libres —CIOSL/ORIT— en el "programa nacional mujer i sindicato". A través d'accions de formació a diferents països, de forma coordinada amb organitzacions locals, tracta d'impulsar la defensa dels drets laborals entre les dones treballadores, la seva organització en sindicats, la valoració i el foment de la consciència de gènere i la desigualtat, i la coordinadora nacional i internacional de les dones sindicalistes (Fundación ISCOD —UGT— www.ugt.es/iscod).

5. Què pots fer-hi tu?

Proposa realitzar una campanya al teu institut sobre sensibilització i prevenció de la violència de gènere. Et pots recolzar en organitzacions que tenen editats materials i que et poden aconsellar.

Demana als mestres i a la direcció del teu centre formació sobre les relacions afectives i sexuals, així com orientació per l'ocupació des d'una perspectiva no sexista.

- ◊ Vetlla per a que els drets de les teves companyes siguin respectats en tots els terrenys. Denuncia aquelles situacions que atempten contra la dignitat de les nenes o les noies.
- ◊ Acull i acompanya a les nenes d'origen estranger a la teva pròpia escola: fes que es sentin com a casa seva.
- ◊ Sol·licita als mestres i a la direcció del centre que s'utilitzi un llenguatge no sexista que visibilitzi la presència de les dones. Per exemple: nens i nenes.
- ◊ A Holanda s'està portant a terme una iniciativa que consisteix a invitar, des del centre educatiu, a dones que treballen en àmbits laborals no feminitzats, i que ocupen llocs de responsabilitat, a explicar la seva experiència als alumnes, per contribuir a trencar estereotips i rols apresos. És una idea que podem imitar.

6. On et pots informar per actuar?

- La federació d'associacions "Mujeres Jóvenes" té a la seva web informació sobre grups locals i iniciatives, campanyes i materials per treballar la sensibilització. (www.mujeresjovenes.org)
- El Consell de la Joventut d'Espanya (www.cje.org) té un departament d'igualtat, amb informació, activitats, guies, propostes d'activitats i campanyes. Pots contactar a través del Consell amb organitzacions de dones de tota Espanya.
- Les Direccions Generals de la Dona de les diferents Comunitats Autònomes tenen, gairebé totes, programes d'ocupació, de salut i sexualitat.
- www.mujeresenred.net és un diari virtual amb notícies i agenda d'iniciatives per la igualtat.

7. Per saber-ne més

- @ Instituto de la Mujer: *Relaciona*. Són opuscles per explicar les relacions entre els sexes i promoure la igualtat.

podem canviar el món

- @ Luz Martínez Ten, Martina Tuts, Montse Boix y Lola Pérez: *Guía para los Derechos Humanos de las Mujeres*. Es pot consultar a la web www.educacionenvalores.org.
- @ www.mediterraneas.org Informació, reivindicacions i propostes d'organitzacions de dones de tota la conca mediterrànea.
- @ Nikki van der Gaag: *En lucha. Las mujeres y sus derechos*. Intermon Oxfam. 2005. Exemples locals de lluites de dones en temes de medi ambient, drets de la dona i solidaritat a tot el món.
- @ Consejo de la Juventud de España: *La igualdad de oportunidades y la participación social de las jóvenes*. Es pot baixar des de Internet a: www.cje.org.

OBJECTIU 4

reducir la mortalitat
infantil

AMBIBAR

En la cuna del hambre
mi niño estaba...

Miguel Hernández, *Nanas de la cebolla*

podem canviar el món

1. Presentació

Les elevades taxes de mortalitat infantil, i en especial la de menors de cinc anys, és un drama dels països pobres. Només un 1% dels nens i les nenes que moren abans de fer els 5 anys viuen a països rics, i gairebé el 50% d'aquestes morts es produeixen a l'Àfrica Subsahariana, cosa que ens dóna una idea de la magnitud de la crisi humanitària que s'està vivint a aquesta part del món.

També als països empobrits, els més pobres són els que més pateixen: les possibilitats de morir abans dels 5 anys augmenten significativament quan més alta sigui la pobresa de la família.

Com veiem, un cop més, la pobresa és el denominador comú d'aquesta tragèdia. Al costat de l'esperança, saber que aquesta situació es pot invertir, que es tracta que hi hagi un repartiment més equitatiu de la riquesa, i que amb una part dels recursos de la part més rica de la humanitat aquesta situació podria corregir-se.

2. Quines són les claus per reduir la mortalitat infantil?

 Les claus es centren en que les mares, els petits, les famílies, tinguin accés i de forma gratuïta a serveis sanitaris, a l'educació bàsica, als recursos nutricionals bàsics (alimentació) i a l'aigua potable.

 També és determinant la informació i els serveis assistencials comunitaris. Un exemple d'això és el tema de la lactància materna: tot i que totes les recomanacions de la Organització Mundial de la Salut estan a favor, molts països pobres segueixen promocionant la lactància artificial (que presenta molts problemes higiènic-sanitaris), ocasionant infeccions i morts a molts nens i nenes. Això és degut a que, a més de no comptar amb les aportacions immunològiques de la llet materna, en aquests països es troben amb la impossibilitat d'esterilitzar correctament els biberons per prendre la llet en pols i els preparats, i a més sovint no es tenen els mitjans per comprar aquests productes.

podem canviar el món

L'educació de les mares també és clau: aconseguir un nivell educatiu bàsic de les mares i que tinguin accés a informació està directament relacionat amb la reducció de la mortalitat dels menors de cinc anys, que depenen en tot —i que moltes vegades gairebé exclusivament— de les mares. Com veiem, tots els objectius s'interrelacionen, i lluitar per la igualtat de gènere suposa lluitar també per la vida de les nenes i els nens.

3. En quina situació estem?

▲ Avenços

- ▲ Els avenços mèdics i la producció d'aliments en el món permetrien reduir substancialment la mortalitat a tot el planeta.
- ▲ Existeix un ritme de progrés en la lluita contra la mortalitat infantil a escala mundial, tot i que el progrés es considera lent. Es considera que, de seguir amb el ritme actual, l'objectiu previst en la Declaració del Mil·lenni es compliria al 2045 (30 anys més tard del plantejat).
- ▲ A la dècada dels 90 es van reduir en un 50% les morts per diarrea en la infància.

▼ Alarmes

- ▼ En la lluita contra la mortalitat infantil (11 milions de nenes i nens cada any), hi ha regions on no hi ha avenç o inclòs es produeixen retrocessos: un 1% dels nens i nenes que moren abans dels 5 viuen a països rics, i un 42% a l'Àfrica Subsahariana.
- ▼ En els països empobrits, el 9% dels nens moren abans dels 5 anys.
- ▼ La guerra i la pobresa estan darrere de totes les morts: la majoria dels països on 1 de cada 5 nens moren abans de fer els 5 han patit un conflicte armat des de 1999.
- ▼ La mortalitat infantil està directament relacionada amb la desigualtat de gènere: es comprova que els fills de dones sense formació tenen pitjor qualitat de vida i més perill de mort.

4. Què s'està fent?

Exemples en el món

 José María Bengoa i la creació dels Centres de Recuperació Nutricional. J.M. Bengoa és un metge vasco, especialista en nutrició i salut pública. En els anys 40 del segle passat, exiliat després de la Guerra Civil espanyola, va treballar com a metge rural en un poble de Venezuela (Sanare). Amb l'ajuda de remeiers i llevadores sense formació oficial, va desenvolupar un programa exitós de salut sense gairabé mitjans. Allà es va donar compte que hi havia malalties associades a pautes alimentícies equivocades, que provocaven desnutrició. Va crear un primer Centre de Recuperació Nutricional, ensenyant a les mares a donar de menjar correctament als nens entre 1 i 4 anys, període d'edat del destete, especialment delicat en el desenvolupament infantil. Juntaven a les mares i als nens tot el dia i ensenyaven a donar els quatre àpats corresponents. Se'ls hi donava l'alta quan els nens "sonreien". Els Centres de Recuperació Nutricional, que després es van propagar pel món, van significar una salvació per moltes persones a l'Àfrica, Amèrica i Àsia. Han salvat a molts nens sense necessitat de hospitalització. (www.fundacionbengoa.org)

 Treball amb nenes i nens, mares i escola: El treball infantil, moltes vegades com a treball esclau, i l'abandonament dels nens, moltes vegades associat a desnutrició i malalties, són una constant de les situacions de pobresa. A la República Dominicana, l'associació espanyola Paideia, en col·laboració amb la fundació dominicana Sundebmumi, treballen a la zona de San Cristóbal, prop de la capital, en un projecte que avarca a mares (formació professional, petits préstecs per negocis familiars), a nens (centre de dia amb menjador, seguiment mèdic, recolzament escolar) i a centres escolars (treball a partir de tallers per evitar l'absentisme). Contacte: paideia@asociacionpaideia.org.

 Ajudant en Wukro (Etiòpia). Un sacerdot espanyol, Àngel Olan, porta més de 10 anys treballant en aquest lloc, Wukro, situada a una de les regions més pobres del món. La lluita allà és diària i la majoria de les vegades contra la mort per desnutrició, per tuberculosi o per SIDA. No es planteja difondre el cristianisme si no atendre les necessitats primàries (nutricionals,

podem canviar el món

però també d'afecte, d'educació bàsica i de salut) del major nombre de persones. Davant d'un gran nombre de nens i nenes que es quedaven orfes, van optar per reforçar els llaços entre germans: intentant que les germanes i els germans seguissin vivint a les seves antigues cases (barraques), formant famílies de germans, amb una mica d'ajuda i d'afecte, en comptes d'enviar als nens a hospicis, on els llaços familiars es perden i la infelicitat

és general. "Jangela solidaria" és una organització de recolzament a aquesta tasca, per l'alimentació de 500 nenes i nens orfes en Wukro (www.jangelasolidaria.com).

Salut materno-infantil a Senegal. A Podor, al nord de Senegal, zona fronterera amb Mauritània, la ONG Tierra de Hombres, amb el patrocini de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional, desenvolupa un programa de reducció de la mortalitat infantil (de 0 a 5 anys) i de mortalitat materna (part i post-part). Es coordina el treball amb les autoritats sanitàries del país, formant agents de salut comunitària entre la població. Aquestes persones són clau per transmetre informació a les comunitats. Un aspecte clau es informar de la idoneïtat de tornar a la pràctica de la lactància materna, l'abandó de la qual és causa de moltes morts al primer any de vida. També se les capacita per detectar situacions greus, informar sobre prevenció de la SIDA i sobre salut sexual i reproductiva (www.tierra-dehombres.org).

5. Què pots fer-hi tu?

Posar-te en contacte amb organitzacions que treballen per eradicar la fam. Col·labora i implicat en la mesura que puguis. Pots participar com a voluntària o voluntari en accions contra la fam que organitzen ONGs i organitzacions de plataformes "Pobresa Zero" (*Veure Objectiu 1*).

- Si estàs en un col·legi o institut, organitza alguna activitat que pugui servir per a que els teus companys o companyes i els mestres tinguin present aquesta realitat i que es pugui debatre a les classes. Una possibilitat és muntar alguna exposició que es pugui demanar prestada a alguna organització, o proposar activitats artístiques —dibuix, teatre, cinema, música, literatura... , partint de quelcom que tu mateix o un grup de companys o companyes teves us vingui de gust o sapiguen fer— que facin reflexionar i invitin a participar, com a creadors o espectadors, a tot el centre.
- Difon la campanya “Pobresa Zero” entre els teus companys i companyes, amigats, familiars, coneguts...
- Contacta i assabentat de les possibilitats de col·laborar voluntàriament amb organitzacions locals del teu poble o del teu barri que treballin pels nens i nenes del teu voltant que necessiten ajuda: associacions, parròquies, serveis socials municipals...

6. On et pots informar per actuar?

- Pots informar-te sobre campanyes en diferents països que porten a terme ONGs citades en el text www.jangelasolidaria.com (Etiopía) www.accionporlainfancia.org (Índia) www.africadirecto.org (Malawi), així com les principals ONGs que operen des d'Espanya en els cinc continents, com Mans Unides, Intermon Oxfam o Ajuda en Acció, ACSUR- Las Segovias, PTM-Mundubat, MPDL, IPADE, ISCOD...
- Informació i activitats de promoció de la lactància materna. A través de la Lliga de la Llet (www.lalecheleague.org/LangEspanol.html), o des de la pàgina www.crianzanatural.com obtenir informació, recursos i contactar amb el grup local més proper a la teva residència.
- Busca informació sobre actuacions amb infància desfavorida en el teu propi entorn de barri o poble, a través dels serveis socials del teu ajuntament o d'alguna associació.

7. Per saber-ne més:

- @ UNICEF: *Progreso para la infancia. Un balance sobre la enseñanza primaria y la paridad entre los géneros*. Abril 2005.
- @ Jeremy Seabrook: *El mundo pobre*. Intermon-Oxfam, 2004.
- @ Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo: *Los objetivos de desarrollo del milenio: Progresos, reveses y desafíos —2005—*. Disponible a: www.educacionenvalores.org.
- @ *Informe sobre desarrollo humano (2005)*, del Programa de las Naciones Unidas pel Desenvolupament.
- @ iniciatives i exemples d'actuació de les organitzacions Médicos sin Fronteras (www.msf.es), Médicos del Mundo (www.medicosdelmundo.org) o Manos Unidas (www.manosunidas.org).

OBJECTIU 5

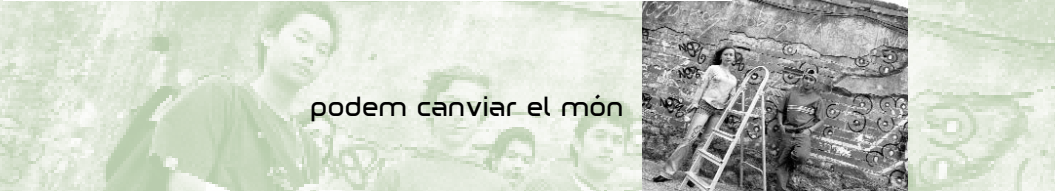
millorar la salut
materna

AMBIAR

Ya es tiempo para la mujer. Hora de hablar y de enderezar las cosas, de que las mujeres se alcen. Y cuando el mundo honre a las mujeres, a las madres, a la madre tierra, todos se hallarán mejor.

Cecilia Nitchell (una mohawe)

podem canviar el món

1. Presentació

Per salut materna s'entén l'atenció sanitària i comunitària específica que requereixen les mares o futures mares. Els Objectius del Mil·lenni es proposen reduir en tres quartes parts la taxa de mortalitat materna per el 2015.

A molts països del món, els embarassos i els parts suposen un perill greu per a les dones. Situacions que a Europa es coneixien només a inicis del segle XX (el part com a risc important per a les mares) són circumstàncies comunes als països pobres, amb pinzellades més dramàtiques a la regió de l'Àfrica Subsahariana.

Però l'atenció sanitària al part, tot i ser molt important, no és tot el problema: les mares necessiten ajuda de la comunitat abans dels naixements i després d'ells, ja que els nostres fills i filles són totalment dependents durant anys. Treure de la pobresa a les famílies que la pateixen i donar serveis comunitaris de franc a la població són determinants per assegurar la salut materna.

2. Quins elements són determinants per assegurar la salut materna?

- ❓ Coincideixen en molts aspectes amb el que s'ha dit a l'Objectiu 4 (reduir la mortalitat infantil). I és que la pobresa i la manca de serveis comunitaris posa en perill tant la vida de les mares com la dels fills i filles.
- ❓ L'atenció al part, l'atenció durant l'embaràs i el post-part, en tant que a serveis mèdics com educatius i informatius, realitzats d'una forma accessible i gratuïta, són encara un objectiu a assolir per a la majoria de les dones del món. No hem d'oblidar que els estats que tenen generalitzats aquests serveis són una minoria al món.
- ❓ Però a més, l'educació prèvia a la maternitat, la universalització de l'educació, de la informació i educació sexual, de la informació preventiva per evitar malalties de transmissió sexual, encara són reptes per una majoria de països. Com a exemple, davant la epidèmia de la SIDA, es considera que el

podem canviar el món

preservatiu és l'únic mitjà que pot prevenir la extensió de la malaltia. No obstant això, encara avui a molts països pobres i en desenvolupament, les creences religioses o els prejudicis conservadors segueixen impedit el seu ús i distribució.

3. En quina situació estem?

▲ Avanços

- ▲ A diverses regions del món s'ha avançat des dels anys 90 en l'atenció especialitzada al part i a l'embaràs (Àsia Oriental, Estats Àrabs, Amèrica Llatina i el Carib).

▼ Alarmes

- ▼ La majoria de les dones que moren al donar a llum o per complicacions a l'embaràs es troben als països pobres. Més de mig milió de dones moren anualment al donar a llum. Molts milions més pateixen incapacitats.
- ▼ A l'Àfrica Subsahariana, es manté la mateixa proporció de naixements atesos que fa dècades, i a la regió de l'Àsia Meridional, amb una població enorme, l'avenç és molt curt.
- ▼ La SIDA està afectant greument a les dones als països pobres. La taxa d'infecció a l'Àfrica Subsahariana en les dones joves és sis vegades més gran que en els homes. Els seus fills tenen moltes possibilitats de ésser seropositius al néixer.

4. Què s'està fent?

📖 Exemples en el món

- 📖 **Sensibilització sobre drets sexuals i reproductius.** El programa "Cara a Cara" està impulsat per la Federació Internacional de Planificació

Familiar, des de la seva secció europea. Llança campanyes internacionals sobre sensibilització sobre els drets sexuals i reproductius, englobant els temes de salut materno-infantil, mutilació sexual femenina i defensa i estímul al dret a l'educació sexual dels i les joves (www.fpfe.org).

 Mares que atenen els menjadors. A molts països llatinoamericans, un dels problemes per l'escolarització dels nens i nenes, i per a que les mares puguin compaginar la seva cura amb el treball, és que les escoles estan molt lluny de casa, a la qual cosa es suma que moltes vegades hi ha problemes de proveïment d'alimentació. Les escoles es munten amb una cuina adossada (que consta generalment d'un foc i una zona d'emmagatzematge del menjar), i les mares s'organitzen per torns per donar de menjar a tots els nens. El proveïment de menjar es realitza moltes vegades amb l'ajuda de programes de cooperació internacional.

 Formació per mares adolescents. Tenir fills a l'adolescència pot suposar un factor de limitació personal important. En contextos de pobresa, aquests factors s'agreguen i fa necessari impulsar accions de recolzament a aquestes mares, en tots els àmbits. A Villa El Salvador (Perú), es desenvolupa, sota l'organització d'entitats socials locals i amb recolzament de cooperació internacional, un projecte que uneix formació i integració laboral per a mares adolescents. A més d'un programa de formació laboral, es desenvolupa una formació per al desenvolupament personal: autoestima, identitat, autoprotecció, lideratge personal, problemes específics de la maternitat quant a salut i aspectes emocionals (Fundació ISCOD —GT— www.ugt.es/iscod).

 Escoles de Salut i de participació. La recuperació de medicines tradicionals i formació de mediadores de salut, d'agents properes a la població que puguin atendre problemes comuns a dones embarassades, quant a criança o quant a qüestions informatives de salut general i d'higiene, es considera una eina clau en la millora de la salut materna des de la perspectiva de la salut comunitària. A Venezuela, a la comunitat de Tarma (estat de Vargas) i en el sector de Caracas, un grup de dones van iniciar un procés de formació en medicines alternatives i tradicionals que ha desembocat en la creació de "L'Escola de Salut per a la participació Social". Es produeixen trobades i sessions de formació, amb molta participació de la

podem canviar el món

població indígena, on s'instrueix i s'intercanvien informació sobre preparació al part i mesures de prevenció de la salut, partint especialment de la recuperació de la saviesa camperola en tractaments i mesures preventives (pazyvida@hotmail.com).

Formació de promotores de salut sexual i reproductives. Una estratègia de les organitzacions de cooperació en els seus programes de salut comunitària és la capacitat de promotores de salut. Metges del Món forma el que es coneix amb el nom de promotores de salut sexual i reproductives. Aquestes són dones de les comunitats, sense preparació mèdica o sanitària prèvia, que es formen per poder desenvolupar treballs de promoció de la salut sexual i reproductiva a una escala bàsica dins de la seva comunitat: hàbits d'higiene i d'alimentació, detecció —no tractament— de malalties, control bàsic dels embarassos, etc. Desenvolupen programes en diferents països d'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia amb aquest plantejament (www.medicosdelmundo.org).

gia de les organitzacions de cooperació en els seus programes de salut comunitària és la capacitat de promotores de salut. Metges del Món forma el que es coneix amb el nom de promotores de salut sexual i reproductives. Aquestes són dones de les comunitats, sense preparació mèdica o sanitària prèvia, que es formen per poder desenvolupar treballs de promoció de la salut sexual i reproductiva a una escala bàsica dins de la seva comunitat: hàbits d'higiene i d'alimentació, detecció —no tractament— de malalties, control bàsic dels embarassos, etc. Desenvolupen programes en diferents països d'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia amb aquest plantejament (www.medicosdelmundo.org).

5. Què pots fer-hi tu?

- Com veiem, la salut materna no només consisteix en cures mèdiques. El recolzament comunitari a les mares en situacions desfavorides és determinant. Pots assabentar-te de quines organitzacions recolzen en la teva comarca o ciutat a dones amb dificultats econòmiques i d'integració en les tasques educatives amb els seus nens i nenes, i ajudar-les.
- Ofereix la teva col·laboració a associacions locals d'immigrants que treballin amb dones i mares. Un oferiment pot ser ajudar a l'aprenentatge de la

llengua d'ús de la teva comunitat, el més bàsic, que és una eina imprescindible per a la integració.

- Col·labora amb les organitzacions internacionals que treballen en programes de salut comunitària a tot el món, oferint diners, recol·lectant fons, fent petites campanyes de conscienciació al teu centre educatiu, al teu barri, al teu lloc de treball.
- Pren contacte amb les campanyes que es realitzen a favor dels drets sexuals i reproductius, i contra el fenomen de la mutilació genital femenina, que afecta a tantes dones al món.

6. On et pots informar per actuar?

- Liga de la Leche. Grups locals de recolzament a la lactància materna. Els grups de recolzament a la lactància materna són iniciatives autogestionades molt actives a tota Espanya. Estan formades per voluntàries —i algun voluntari— que recolzen a les mares i a futures mares, i a més organitzen accions de divulgació (www.lalecheleague.org/LangEspanol.html).
- Les organitzacions Metges sense Fronteres (www.msf.org) i Metges del Món (www.medicosdelmundo.org) tenen programes de salut comunitària, amb una incidència especial en salut sexual i reproductiva, a països dels cinc continents.
- Federació de Planificació Familiar d'Espanya (www.fpfe.org). Aquí podràs trobar projectes i informar-te sobre salut materna, incloent entitats que potser treballin prop del teu entorn, així com enllaços a diferents iniciatives a Espanya i al món.

7. Per saber-ne més

- @ *Informe Estado mundial de las Madres, 2005, Save the Children.* Informe amb molta informació sobre la maternitat i la pobresa al món.
- @ Campanya “No més violència contra les dones” d'Amnistia Internacional (www.actuaconamnistia.org). Materials i informació per divulgar i participar a la campanya.

podem canviar el món

- @ Carlos González: *Mi niño no me come. Quiéreme mucho: cómo educar a tus hijos con amor* (Ed. Temas de Hoy) Dos llibres on aquest pediatra de Saragossa fa una clara defensa de la lactància materna i d'una criança basada en l'instint, en l'estimació i en la saviesa tradicional de les mares.
- @ María José Urruzola Zabalza: *“Guía para chicas”*. La pots baixar a: www.educacionenvalores.org.

OBJECTIU 6

combatre el VIH/SIDA,
la malària i altres
malalties

AMBIAR

Des del punt de vista de les estadístiques, si una persona rep mil dòlars i una altre no rep res, cada una d'aquestes dues persones aparentment està rebent 500 dòlars en el còmput de l'ingrés per càpita. Des del punt de vista de la lluita contra la inflació, les mesures d'ajustament són un bon remei. Des del punt de vista dels qui les pateixen, les mesures d'ajustament multipliquen el còlera, el tifus, la tuberculosi i altres malediccions.

Eduardo Galeano

podem canviar el món

La idea central es detenir i començar a reduir la propagació de la SIDA, així com disminuir significativament la incidència de la malària i la tuberculosi. Aquestes malalties, es consideren pandèmies ja que afecten significativament a àmplis sectors de la població del món, traspasant països, regions del món i continents.

El paludisme o malària, la SIDA i altres pandèmies afecten particularment als països pobres i frenen les seves possibilitats de desenvolupament. A Europa i als Estats Units, episodis de tuberculosi o de malària són anecdòtics, i la SIDA s'està aconseguint convertir, gràcies als costosos tractaments, en una malaltia crònica (molt greu però que no necessàriament implica la mort).

Com veiem, tots els Objectius del Mil·lenni estan relacionats, i el vector comú és la pobresa.

2. Podem aturar la SIDA i les principals pandèmies?

- Com veiem per la incidència d'aquestes malalties, aquestes afecten més a les persones més pobres i més vulnerables, i a les zones més empobrides —que no pobres— del planeta. L'absència de recursos educacionals, preventius, d'atenció sanitària, de disponibilitat d'aigua i alimentació adequada estan darrere de la propagació de aquestes malalties. Comptar amb aquests recursos assegura, si no eliminar-les, com a mínim controlar-les i evitar contagis massius.
- Per tant, no estem davant cap desastre natural que succeeixi en determinats països o regions del món, si no davant una simple i dura situació de injustícia a nivell planetari.

3. En quina situació estem?

▲ Avenços

- ▲ Al 1977 es va acabar amb la verola, onze anys després de que s'establís l'objectiu.
- ▲ Els avenços en el tractament amb medicaments retrovirals fa que la SIDA ja es pugui considerar com una malaltia crònica (i no necessàriament mortal) en els països on la població dels quals pot pagar aquests medicaments.
- ▲ Les mesures preventives (i principalment l'ús massiu de preservatius) han demostrat eficàcia en la contenció de la epidèmia de la SIDA.
- ▲ Hi ha avenços en investigació de la prevenció i tractament de malalties com la malària.

▼ Alarmes

- ▼ Als països en vies de desenvolupament, la majoria de la població no pot pagar-se els medicaments que ja poden controlar o tractar malalties tan greus com la SIDA. El 90% de la investigació farmacèutica es dedica a combatre les malalties que pateixen un 10% de la població més rica del planeta. És un exemple palpable de que els avenços en la investigació mèdica han d'estar acompanyats de mesures socials d'aplicació si volem que serveixi a una majoria de la humanitat.
- ▼ L'esperança de vida a l'Àfrica Subsahariana és de 47 anys. Sense el VIH/SIDA seria de 62 anys. Hi ha països l'esperança de vida dels quals no supera els 33 anys. El VIH/SIDA és la principal causa de mort a l'Àfrica Subsahariana.
- ▼ El VIH/SIDA és una de les quatre principals causes de mortalitat a tot el món. Cada dia moren 8000 persones a causa de la SIDA, i les persones afectades sumaven al 2005 més de 40 milions.
- ▼ En els països rics (o "desenvolupats") també es registra una tendència preocupant amb relació a la SIDA: la percepció de que aquesta malaltia tant greu no és mortal necessàriament està causant una relaxació en les mesures preventives, i un repunt de la seva incidència. A Espanya pot estar infectada per la SIDA entre el 0,4% i el 0,7% de la població (entre 150.000 i 280.000 persones), segons diverses estimacions.

podem canviar el món

- ▼ El paludisme o la malària afecta cada any a 500 milions de persones i mata a 1 milió d'elles anualment.
- ▼ La tuberculosi, anecdòtica als països rics, acaba amb la vida de dos milions de persones cada any als països empobrits, i aquest nombre està creixent.

4. Què s'està fent?

Algunes iniciatives

 Comitès anti-SIDA: són organitzacions locals que lluiten per la defensa dels drets de les persones seropositives. Organitzen també accions de conscienciació, fòrums de debat i campanyes de prevenció. A moltes ciutats espanyoles hi ha comitès antisida i organitzacions locals que lluiten per evitar la discriminació i promoure la solidaritat. Un element clau és la lluita per difondre i defensar polítiques actives de prevenció i d'igualtat (difusió de l'ús del preservatiu, evitar la estigmatització, la homofòbia o despreci contra les persones homosexuals...), amenaçada per agressives campanyes de cercles conservadors —campanyes que van començar amb Ronald Reagan i no han parat de créixer afavorides per lobbies conservadors internacionals—, que tracten de vincular la prevenció amb l'abstinència sexual i obstaculitzen la generalització d'eines com el preservatiu. Com a exemple d'organitzacions locals podem citar la web gallega www.causaencantada.org.

 Contra la discriminació laboral. Moltes persones que viu amb el VIH/SIDA s'enfronten quotidianament a situacions de discriminació que van en contra dels drets humans: acomiadaments injustificats, discriminacions laborals, exigències d'analítiques... L'Observatori de Drets Humans i VIH/SIDA de RED2002 (xarxa de persones i associacions dedicades a la lluita contra la SIDA) està realitzant una campanya sota el lema "Tens dret! Al teu lloc de treball", on es mostren els casos de discriminació més freqüents i s'orienta sobre com oposar-se a elles, relacionant-t'ho amb la normativa espanyola sobre discriminació i SIDA. (www.todosida.org). El material de la campanya es pot consultar a internet: www.observatorio.red2002.org.es.

podem canviar el món

Exemples en el món

 Act-Up. És una organització de protesta i denúncia d'actituds discriminatòries contra malalts i malaltes de SIDA. Va néixer a París l'any 1989, amb motiu del Dia de l'Orgull Gay i Lèsbic. Ha estat referent per a molts moviments de reivindicació i protesta al món, denunciant amb accions al carrer —com les “tumbades”— i manifestos, la inacció de molts poders públics en matèria de prevenció i atenció sanitària, i del que es consideren complicitats anònimes i quotidianes del virus: violacions del secret mèdic i de la intimitat, pressupostos baixos d' investigació i tractament al món (front, per exemple, dels ingents pressupostos militars), postures religioses i d'organitzacions afins en contra de l'ús dels preservatiu com a eina de prevenció (www.actupparis.org).

 Voluntaris contra la SIDA a Mozambic. L'esperança de vida a Mozambic, un dels 10 països més pobres del món, és de 38 anys, en part a causa de l'alta incidència de la SIDA. La comunitat de Sant Egidio va posar en funcionament a Maputo un programa de tractament sobre la SIDA, amb formació específica a personal sanitari i a voluntaris, tractament a dones durant l'embaràs i després del part, assolint prevenir la transmissió de la malaltia mare-fill i salvar la vida de moltes nenes i nens. Altres països com Malawi, Tanzania, Guinea Bisau i Sudàfrica han seguit el programa creat a Mozambic (www.mano-unidas.org).

 Èxit en la lluita contra la tuberculosi al Camerún. Un sistema d'assistència posat en funcionament per el metge Alberto Piubell a Camerún, amb el recolzament de Mans Unides, ha assolit la curació d'un 85% dels malalts i malaltes de tuberculosi, aconseguint ja un dels Objectius del Mil·lenni. Aquest

podem canviar el món

metge fa èmfasi en l'educació sanitària, i ha creat una xarxa de recolzament per assegurar que els afectats preguin la medicació. El programa compte amb més de 70.000 persones beneficiaries (www.manosunidas.org).

Lluita contra la malària a Bangladesh. Bangladesh té una incidència de tuberculosi, malaltia que com sabem està molt relacionada amb situacions de pobresa (en aquest país, els casos de malnutrició aguda en menors de 5 anys representen el 32%). Des de 1999, l'organització Metges sense Fronteres compte amb una xarxa de clíniques i punts de tractament de la malària a diferents districtes. Els equips d'educació per la salut visiten llogarets propers a les clíniques, donant a conèixer els serveis de salut, utilitzant moltes vegades jocs i presentacions. Es sensibilitza i s'educa en la prevenció de la malària, l'atenció prenatal i la higiene bàsica. També es desenvolupen programes nutricionals (www.msf.es).

5. Què pots fer-hi tu?

- ✚ Protegeix-te i contribueix a frenar l'expansió de la SIDA. L'ús del preservatiu és l'únic mètode efectiu per evitar contagis. Busca informació bàsica per protegir-te i viure la sexualitat amb llibertat però sense riscos.
- ✚ Col·labora des del teu centre educatiu amb les entitats de salut que promouen l'ús del preservatiu, que donen informació i formació sense prejudicis sobre la sexualitat i sobre precaucions davant les malalties de transmissió sexual.
- ✚ Col·labora amb les entitats que treballen en cooperació internacional a frenar la expansió de la SIDA, de la malària i la tuberculosi als països més pobres del món.
- ✚ Convida al teu propi centre educatiu persones d'associacions d'afectats per la SIDA que hi hagi a la teva pròpia ciutat, implicant a la direcció del centre. Convida a conèixer de primera mà als teus companys i mestres els problemes de salut i de discriminació que pateixen.

6. On et pots informar per actuar?

Informació sobre la SIDA, voluntariat, campanyes informatives i de denúncia:

- ➔ Federació de Planificació Familiar d'Espanya. Centres Joves de Anticoncepció i Sexualitat (www.fpfe.org).
- ➔ Unió per l'ajuda i protecció dels afectats per la SIDA (www.unapro.org).
- ➔ Associació "Apoyo Positivo" (www.apoyopositivo.org).

Informació sobre campanyes internacionals: pots informar-te a la pàgina d'UNICEF www.enredate.org.

7. Per saber-ne més

- @ Ricardo Llamas (comp.): *Construyendo identidades. Estudios desde el corazón de una pandemia*. Madrid, S. XXI Editores, 1995.
- @ Exemple d'actuacions de salut comunitària en la lluita contra la SIDA Metges sense Fronteres (www.msf.es).
- @ Exemples de programes de tractament de la SIDA, tuberculosi i malària en contextos de pobresa (www.manosunidas.org).

OBJECTIU 7

garantir
la sostenibilitat
del medi ambient

AMBIENT

Sabem això: la terra no
pertany a l'home. És
l'home qui pertany a la
Terra.

De la carta del Cap Seattle, Líder dels
Suquamish, al president Washington,
1855

podem canviar el món

1. Presentació

La crisi ambiental ja no és només una preocupació de grups minoritaris, com semblava a principis de la dècada dels 70, quan va néixer el moviment ecologista. La comunitat científica coincideix ara en la denúncia de que ens trobem en un moment crític, en el qual els efectes de l'acció humana sobre el medi ja afecten a les postres vides i ho faran encara més en el futur.

L' *Evaluació dels Ecosistemes del Mil·lenni* és un informe elaborat per més de 1300 experts de 95 països, per encàrrec del *Programa de Nacions Unides pel Medi Ambient*, per a orientar als responsables de prendre decisions en el món. L'informe adverteix de que, en els últims 50 anys, els éssers humans hem alterat els ecosistemes d'una forma més ràpida i intensa que en cap altra època de la història humana, fet que suposa un perillós experiment. "Qualsevol progrés que s'assoleixi en la consecució dels objectius d'eradicar la pobresa i la fam, millorar la salut i protegir el medi ambient, probablement no serà sostenible si la majoria dels recursos dels ecosistemes dels quals depèn la Humanitat continuen degradant-se", senyala l'informe.

2. Què significa sostenibilitat ambiental?

 La complicada paraula "sostenibilitat" té a veure amb la capacitat de mantenir-se en el temps, de continuar essent. Des de fa alguns anys, les alarmes que adverteixen sobre la impossibilitat de que el planeta sigui satisfent les exigències del nostre model de vida, han posat de moda aquests terme: *sostenibilitat ambiental*. Amb ell ens referim al repte que tenim per endavant: preservar el benestar de les persones i el funcionament dels sistemes naturals dels quals depenem, no només per a la nostra generació sinó per a les generacions futures.

 Això implicarà canvis molt importants: per un costat, és imprescindible satisfer les necessitats dels que no tenen allò més bàsic; per un altre, el món ric ha de modificar el seu model de desenvolupament, que s'apropia dels recursos naturals mundials i els utilitza com si fossin infinits. Només un desenvolupament que respecti les capacitats de la natura i permeti un repartiment just de la riquesa és "sostenible", és a dir, viable a llarg termini.

podem canviar el món

3. En quina situació estem?

▲ Avenços

- ▲ El *Protocol de Kioto* (1997) ha estat el primer gran acord internacional per fer front al greu problema del canvi climàtic. Actualment, 129 països l'han ratificat, comproment-se a reduir l'emissió dels gasos que provoquen l'escalfament de l'atmosfera. La majoria dels científics experts en el clima en el món estan d'acord en la urgència de reduir dràsticament les emissions de CO₂ i altres gasos d'efecte hivernacle, tot i els esforços de grans empreses i governs com el dels Estats Units per a negar les evidències del canvi climàtic.
- ▲ Des dels anys 90 —a partir de la *Conferència de Rio de Janeiro*, de 1992— s'estan tractant d'impulsar programes de sostenibilitat ambiental a tot el món, especialment les anomenades "Agendes 21 Locals", que s'apliquen en l'àmbit municipal. Són iniciatives molt interessants, si no es queden en una simple llista de bones intencions, perquè ajuden als ajuntaments i ala ciutadania a reflexionar i a prendre decisions en quant a com fer ciutats i pobles millors per a la gent i respectuoses amb el medi ambient.

▼ Alarmes

- ▼ Molts països, entre ells Espanya, estan incomplint els seus compromisos de reducció d'emissió de gasos, mentre que contaminadors tan importants com Estats Units i Austràlia segueixen oposant-se al *Protocol de Kioto*.
- ▼ Es calcula que, en els passats vint anys, s'ha perdut quelcom més d'un terç de la biodiversitat del planeta (la riquesa en espècies de fauna i flora). A més, l'esgotament de les reserves pesqueres, el consum excessiu de fusta i altres combustibles, la pèrdua de boscos, la desertització, la degradació d'ecosistemes marins i la pèrdua de la qualitat de l'aigua dolça... son alguns dels principals problemes als quals hem de fer front.
- ▼ Els països —i les persones— més rics tenen una gran responsabilitat: en el món, el 20% de la població concentra el 80% de la riquesa. Mentrestant, en algunes regions de l'Àfrica Subsahariana, l'abastiment d'aigua, per posar un exemple de necessitat bàsica, tan sols arriba al 44% de la població.

4. Què s'està fent?

Exemples en el món

 Salvar un arbre, salvar el bosque. En el año 1997, la compañía maderera Pacific Lumber comenzó a talar un bosque de secuoyas milenarias en Humboldt (California). Julia “Butterfly” Hill, una chica de 23 años, decidió subir a la copa de una gran secuoya de 1.800 años para evitar su tala... y pasó allí 738 días, ¡2 años!, hasta que logró detener la destrucción del bosque. Su determinación hizo que muchas personas y grupos le dieran su apoyo, su imagen dio la vuelta al mundo, y la presión sobre la empresa maderera acabó dando frutos. Muchas veces, estas “pequeñas” acciones emprendidas por personas anónimas son enormemente eficaces: dan a conocer problemas, salvan entornos concretos y animan a la gente a actuar en otros lados (*El legado de Luna. “Julia Butterfly Hill”*. Ed. Suma de Letras, 2002.)

 Una abraçada als arbres. L'any 1973, en una remota vila de l'Himalaia, un grup de dones camperoles va decidir abraçar-se a una arbre per evitar la seva tala. Aquella acció va ser un exemple inspirador per a molts col·lectius de tot el planeta que es van mobilitzar en defensa dels arbres. Va originar, a més, el moviment “Chipko” (abraçada en hindi), que ha treballat per a la conservació dels boscos i per a l'ús responsable dels recursos naturals a l'Índia. Aquest moviment va rebre el Premi Nobel Alternatiu l'any 1987. (*Vivir ligeramente sobre la Tierra. Premios Nobel Alternativos*. Integral, 1992.)

 Digues no al plàstic. A la regió de Ooty, al sud de l'Índia, una funcionària pública, Suppriya Sahu, va emprendre l'any 2001 una campanya per eradicar les bosses de plàstic de la zona, motivada per

podem canviar el món

l'acumulació d'aquesta deixalla de degradava el paisatge i provocava la mort d'animals. Aquesta enèrgica dona ha combinat la força de la seva autoritat (aplicant multes als comerciants que incompleixen la prohibició) amb una campanya informativa i educativa molt ampla dirigida a escoles, associacions, dones, serveis socials... Les tradicionals bosses de tela, el paper i els fulls han tornat a ser útils en el comerç de la regió. (www.hindu.com/thehindu/mag/2002/05/19/stories/2002051900370400.ht)

Cooperatives de consum. Cada vegada són més les cooperatives integrades per persones que, en una comarca o a la ciutat, s'organitzen per a comprar directament a productors d'aliments biològics (no tractats amb abonaments químics ni pesticides ni manipulats genèticament). Aconsegueixen preus raonables comprant una certa quantitat i eviten mitjancers, que converteixen la distribució d'aliments en una ocasió de trobada, de compartir i d'intercanviar idees. A mode d'exemple, podem citar els grups BAH (Bajo Asfalto está la Huerta) de la regió de Madrid. (www.bah.ourproject.org/)

Marea de solidaritat. A partir des d'un desastre de l'enfonsament del "Prestige" (novembre de 2002), es va produir un moviment de solidaritat sense precedents a tota Espanya. Milers de voluntàries i voluntaris van acudir a netejar les costes gallegues, avançant-se i duent la iniciativa en front de l'organització oficial. Es va crear a Galícia una plataforma ciutadana (Nunca Más) que es va constituir en tot un símbol de protesta i de resistència davant de la passivitat de les autoritats d'aleshores, que van tractar de minimitzar informativament el desastre. Quan tants experts parlen de la passivitat dels joves, està bé recordar el que va succeir aleshores, aquella enorme resposta solidària que pocs esperaven. Informació de Nunca Más: www.plataformanuncamais.org.

5. Què pots fer-hi tu?

La lluita contra de a degradació ambiental, avui en dia, ens compromet a tots i totes. NO és només una qüestió dels governs i dels organismes internacionals. Cadascú ha de barallar-se per allò que tingui més a prop, en primer lloc, i a més, recolzar iniciatives globals o d'altres regions.

Algunes idees para posar.noa a treballar

- Pots crear un col·lectiu ecologista al barri o en el centre educatiu on estiguis, per analitzar el que passa al teu voltant i denunciar els atemptats contra el medi i la qualitat de vida: destrucció de parcs, abusos de l'automòbil, contaminació, basaments, consum irresponsable (començant, per exemple, per la quantitat de paper que s'usa al teu propi institut).
- Pots vincular-te a algun grup local o regional que estigui actiu i participar de les seves activitats.
- Pots promoure alguna campanya de reflexió o debat al teu entorn més proper: institut, barri..., sobre qualsevol qüestió ambiental actual, ja sigui local (imaginem quelcom tan habitual com ara que es carregaran un bosc per a construir 300 adossats) o global (canvi climàtic, espècies amenaçades...).
- Pots promoure alguna iniciativa de reducció de consum energètic al teu propi institut o escola, com a l'exemple que hem esmentat de l'institut de Bilbao, o pots animar a que el teu centre s'adhereixi a la xarxa d'eco-escoles.
- En el plànol individual, recorda quelcom senzill: reutilitzar, recuperar, reciclar, compartir i allargar la vida dels productes que utilitzis.

6. On et pots informar per actuar?

- Ecologistes en acció. És una coordinadora d'associacions que opera a tot l'estat. A través d'ells pots posar-te en contacte amb col·lectius propers a on visquis. Pots col·laborar en la mesura que vulguis, participant en fòrums, en accions de denúncia, en activitats educatives, en grups de consum responsable (www.ecologistasenaccion.org).
- Greenpeace. És una associació que desenvolupa campanyes de denúncia a gran escala, amb accions concretes que aconsegueixen una bona repercussió mediàtica. Pots col·laborar com voluntari o voluntària en diferents projectes (www.greenpeace.org/espana).
- Centro Nacional de Educación Ambiental —CENEAM—. Localitzat a Valsáin, Segòvia, té un centre de documentació sobre medi ambient imprescindible i una interessant pàgina web. Desenvolupa un programa de formació molt

ampli i és una font d'informació i recursos sobre multitud d'iniciatives estatals i internacionals (www.mma.es/educ/ceneam/index.htm).

7. Per saber-ne més:

- @ E. F. Schumacher. *Lo pequeño es hermoso*. Ed. Blume, 1978. Un clàssic del moviment ecologista. En aquesta obra, de 1973, traduïda a més de 20 idiomes, s'explica amb molts exemple com les petites iniciatives econòmiques sostenibles fan avançar les regions i comunitats. Es considera un dels llibres més influents de la segona meitat del segle XX.
- @ Varis autors. *Campañas en defensa del medio ambiente. Una guía para pasar a la acción*. Greenpeace España, 2005. Una eina per dissenyar campanyes, de forma que cada persona o col·lectiu reculli el que sigui d'utilitat i ho adapti a les seves circumstàncies. Es pot descarregar la pàgina: www.greenpeace.org/espana/getinvolved/gu-as/pasar-a-la-acci-n.
- @ *La degradació ambiental amenaça els objectius del mil·lenni*. Informe que alerta sobre les conseqüències pel món pobre de la degradació ambiental global, a www.pobrezacero.org.
- @ Documents temàtics de les pàgines web de les organitzacions Ecologistes en Acció i Greenpeace.

OBJETIVO 8

fomentar
la cooperació
internacional pel
desenvolupament

La lección de nuestra humanidad inacabada es que cuando excluimos nos empobrecemos y cuando incluimos nos enriquecemos. ¿Tendremos tiempo de descubrir, tocar, nombrar, el número de nuestros semejantes que nuestros brazos sean capaces de hacer nuestros? Porque ninguno de nosotros reconocerá su propia humanidad si no reconoce, primero, la de los otros.

Carlos Fuentes

podem canviar el món

1. Presentació

A principis del segle XXI, la humanitat té recursos econòmics i tecnològics suficients per a solucionar en un curt període de temps un problema tan essencial com el de la fam al món. Té també recursos per a combatre la pobresa i mitigar l'impacte massiu de malalties que estan delmant la població a molts països, com la SIDA a l'Àfrica.

L'Objectiu 8 dels Objectius del Mil·lenni es centra en crear i fomentar iniciatives de recolzament internacional, com la implantació de mesures per solucionar el problema del deute extern del països pobres, l'augment de l'ajuda oficial al desenvolupament (d'on es nodreixen molts projectes de desenvolupament local i regional) i en incrementar la comunicació i la cooperació entre els diferents països per fer front als reptes de corregir la desigualtat i fer front amb més eficàcia a les emergències humanitàries que pateixen recurrentment les regions més pobres del planeta.

2. Per a què serveix l'ajuda al desenvolupament? Com es pot millorar la cooperació internacional pel desenvolupament?

- L'ajuda al desenvolupament tracta d'aportar recursos des de països més rics a països més necessitats, com la filosofia de buscar un desenvolupament i avenç social del països empobrits.
- Ja és prou conegut que la humanitat té recursos suficients per acabar amb la pobresa. Però la majoria dels països no aporten ni el tan esperat 0.7% del seu Producte Interior Brut en ajuda humanitària, sinó la meitat i encara menys d'aquesta quantitat.
- No és només, amb això, una qüestió de recursos. La pobresa va molt sovint de la mà de la guerra, i en molts països on es viu la misèria, els seus governants destinen grans fondos a organitzar exèrcits per a combatre, en la majoria dels casos, enemics interns. La canalització de l'ajuda en els països en conflicte és molt complicada i exigeix un gran esforç de mediació. A sobre,

podem canviar el món

molts països rics són exportadors d'armes, i moltes empreses es beneficien amb l'exportació d'armes a països pobres i en situació de conflicte bèl·lic.

3. En quina situació estem?

▲ Avanços

- ▲ Ésser conscients de la desigualtat ajuda a combatre-la: La consciència mundial sobre la desigualtat ha augmentat en els últims anys, i creix cada dia la resposta social al liberalisme econòmic, que no contempla les necessitats de les persones sinó solament el benefici empresarial.
- ▲ Des del 2000, s'han produït tímids avenços en la condonació del deute dels països més pobres. Des dels organismes financers que controlen l'economia mundial, com el Fons Monetari Internacional o el Banc Mundial, ja s'és conscient de que el pagament del deute és impossible per a molts països a mig i llarg termini.
- ▲ L'Ajuda Oficial al Desenvolupament d'Espanya (AOD) ha augmentat del 2003 al 2004, amb el canvi del partit polític en el govern, d'un 0,23% a un 0,31% del Producte Interior Brut (PIB), i existeix el compromís de que arribi al 0,5% en el 2008.

▼ Alarmes

- ▼ Els països més pobres es troben en una situació molt desventajosa en el comerç internacional: per exemple, els països rics protegeixen els seus productes alimentaris amb aranzels, mentre que exigeixen als països pobres que obrin completament les seves fronteres a la importació. Aquesta situació injusta està sent constantment denunciada per les organitzacions humanitàries i de cooperació internacional.
- ▼ Els recursos per despeses militars segueixen augmentant en el món, mentre que els recursos destinats a la cooperació internacional s'estanquen. Es dona la paradoxa de que augmenta la consciència de la desigualtat en el món, però els poders econòmics manen, i aquests continuen regint-se exclusivament pel benefici, fet que explica que països amb democràcies consolidades i tradició

podem canviar el món

de respecte als drets humans —com és el cas dels més influents europeus— no posin fre a l'exportació d'armes. Entre el 2000 i el 2003 es va augmentar la despesa militar en tot el món en 118.000 milions de dòlars. Si s'hagués dedicat a ajuda humanitària, aquesta suposaria avui prop del 0,7% de l'Ingrés Nacional Brut (INB) dels països més rics (la mitjana europea era del 0,35% el 2003), i una reducció substancial de la pobresa i de la mort per fam en el món (dades de Arquitectes sense Fronteres i el Programa de Nacions Unides pel Desenvolupament).

4. Què s'està fent?

Exemples en el món

 Roba neta: És una campanya que es desenvolupa els últims anys per part de vàries ONGs de diferents països. Busca, mitjançant actes de denúncia i contrapublicitat, fer pressió a les gran marques (Adidas, Reebok, Nike, Ikea, Zara, etc.) perquè tinguin cura dels drets fonamentals dels treballadors i treballadores en els països d'origen dels seus productes, on moltes vegades s'ha demostrat que es fabriquen els productes en condicions de semi-esclavatge per exportar a Europa, Estats Units o Japó. S'han aconseguit determinats protocols d'actuació amb algunes marques, però el camí a recórrer, i la desigualtat, són molt llargs. A Espanya, hi ha estat especialment implicada la ONG SETEM, i també Alternativa Solidària-Plenty (www.ropalimpia.org).

 Promoció cultural en regione mineres de Bolívia. Les condicions de pobresa i aïllament en què viu la població minera de Bolívia exigeix actuacions en tots els àmbits. Per iniciativa de treballadors i treballadores, van sorgir les biblioteques populars mineres, que tracten d'apropar la lectura als enclavaments de mineria. S'estan impulsant processos de formació dels treballadors sobre drets laborals, negociació i resolució de conflictes, formació integral per a dones mineres... Amb l'ajuda de cooperació internacional, s'està ampliant la xarxa de biblioteques que ja existeixen, que funcionen com a centres culturals. Més informació: Fundació ISCOD —UGT— (www.ugt.es/iscod).

“La Maison des Bateleurs” (La casa dels trompetistes): És una experiència impulsada per l'associació “Solidarités Jeunese” (“Joves Solidaris”) en

el departament francès de Poiteau Charentes. En una casa rural es realitzen camps de treball internacionals amb la intenció de que la gent es conegui i comparteixi. Coincideixen persones de molts països i de diferents regions franceses. Tot i que es treballa molt amb joves amb dificultats socials, el que es busca és precisament la convergència de procedències i formes de vida diferents. En aquesta experiència es treballa molt des de l'art, i especialment a partir d'intercanviar coneixements i experiències entre les i els propis participants: teatre de l'oprimit (segons la proposta del brasiler Augusto Boal), percussió, tallers d'intercanvi de saber, creativitat... Els camps de treball

internacionals són espais de trobada molt interessants per a la cultura de la pau, perquè, per definició, són el contrari de la guerra: persones de diferents països construint junts i aprenent i valorant les diferents cultures. Més informació: www.solidaritesjeunesses.org. Si desitges informació sobre Camps de treball a tot el món, pots dirigir-te a la organització Servicio Civil Internacional (www.ongsci.org).

Brigades Internacionals per la Pau. Aquesta organització actua específicament en zones de conflicte. Tenen experts en mediació de conflictes, però actuen sobretot en el terreny amb la figura de voluntaris i voluntàries observadors en situacions de conflicte armat. Aquestes persones voluntàries serveixen per donar testimoni del que està passant en contextos molt greus, com va passar amb el genocidi de la població indígena a Guatemala, servint també com “escuts humans” a persones amenaçades, des de sindicalistes fins a sacerdots. Voluntaris i voluntàries espanyols han actuat en els últims anys a països com Nicaragua, Guatemala, Hondures, Chiapas –Mèxic- Irak, Timor o Indonèsia (www.peacebrigades.org).

La meva escola i el món. És un projecte de sensibilització per a la Cooperació a Desenvolupament i d'Educació en Valors. Elabora i posa a disposició de tot el món materials didàctics i de reflexió, notícies valorades sobre interculturalitat a Espanya i al món, organitza tallers i impulsa una xarxa d'Escoles

Solidàries. És un projecte dissenyat per la Fundació ISCOD i la Federació de Treballadors d'Ensenyament, ambdós d'UGT, amb el patrocini de la AECL. “La meva escola i el món” posa en contacte a nenes i nens dels 5 continents (www.educacionenvalores.org).

Música contra l'explotació y la mort a la República Democràtica del Congo. A Múrcia i Albacete, promoguts per la Federació de Comitès de Solidaritat amb l'Àfrica Negra —UMOYA— s'han realitzat festivals musicals i actes culturals, incloent-hi l'edició d'un llibre-disc realitzat pel cantant Domingo Pérez, denunciant una guerra gairebé oblidada: més de quatre milions de persones han mort en els últims anys en un conflicte directament relacionat amb la riquesa del subsòl i especialment amb l'explotació del coltan. El coltan és un mineral que s'usa, entre d'altres coses, en els telèfons mòbils i en armes sofisticades. Els miners viuen en condicions de semi-esclavatge. Una raó per adonar-nos de que canviar de mòbil tant sovint, per exemple, no és gens innocu. I que, encara que puguem pagar-lo, res és ja gratuït i efectes de l'explotació de moltes persones i de la destrucció ambiental (www.umoya.org, albacete@umoya.org).

5. Què pots fer-hi tu?

Tracta de consumir responsablement. El més important que podem fer als països desenvolupats per equilibrar el món és, senzillament, consumir menys.

Algunes idees per a consumir menys. Intercanvia la teva roba usada. Mira les etiquetes dels productes i prima els productes locals, els de comerç just i els que no fan malbé el medi ambient. Allarga la vida de les teves màquines: del teu mòbil, del que tinguis. Participa en iniciatives de barata (veure *Objectiu 1*). Compra en petits comerços. Mou-te en transport públic. Renuncia a moure't en cotxe sempre que no sigui imprescindible.

Coneix i participa en iniciatives d'organitzacions locals o internacionals. Col·labora amb entitats que treballin pels drets humans i la solidaritat internacional, o amb petites organitzacions locals: de ciutat, de barri, de poble, perquè en totes hi escolta el compromís internacionals amb els col·lectius i les zones del món desfavorides.

podem canviar el món

- ➡ **Treballant en el local s'arriba al global.** Defensant per exemple el dret a un habitatge digne pels immigrants al teu barri fas un exercici de ciutadania internacional.

6. On et pots informar per actuar?

- ➡ Plataforma 2015 i més: www.sinexcusas2015.org/sin_excusas2015/middle-frame_files/plataforma.htm. Aquí trobaràs directoris i accions contra la pobresa i la fam a Espanya i a tot el món. Les adreces directes de les 14 organitzacions que la formen estan en l'apartat 6 del capítol 1, on et pots informar per actuar. També pots consultar la pàgina de la Campanya Pobresa Zero: www.pobrezacero.org.
- ➡ ONGs i organitzacions ja citades en aquesta guia. En tot cas, has d'assabentar-te de les organitzacions que operen a la teva població o comunitat. A través d'altres companys o companyes o dels teus professors, pots assabentar-te de qui fa una tasca efectiva des de la teva comunitat.

7. Per a saber més

- @ *Plataforma 2015 i més. La palabra empeñada.* Informe 2005 sobre el compliment dels Objectius del Mil·lenni (en Eds. La Catarata i en www.sinexcusas2015.org).
- @ Centre d'Investigació per la Pau (www.fuhem.es). Un important centre de recursos per treballar la pau, la interculturalitat i la resolució dels conflictes des de l'educació. Tenen un centre documental molt complert i una línia de publicacions de gran interès per educadors.
- @ Foro Social Mundial (www.forumsocialmundial.org.br). Documentació sobre els fóruns socials mundials i la convocatòria de 2006.
- @ Coordinadora de OND de Desenvolupament: *Guia de recursos a internet per la educació per al desenvolupament*. Materials i experiències de cooperació de les diferents organitzacions que integren la CONGDE (www.congde.org/guia).

Més informació sobre els Objectius del Mil·lenni

Et presentem alguns llibres i enllaços d'internet que creiem que poden ser d'interès general per conèixer el que s'està fent al voltant dels Objectius del Mil·lenni. Conté informació i dades que poden complementar el que has vist en aquesta guia, o ens ofereixen més exemples i formes d'actuar que pensem que et poden interessar.

Publicacions i documents

- **Nacions Unides:** *Declaració del Mil·lenni*. Setembre de 2000. Document amb la declaració i la fonamentació dels Objectius. Disponible a les pàgines web que indiquem més a baix.
- **Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament:** *Els objectius de desenvolupament del mil·lenni: Progressos, revessos i reptes —2005—*. Conté extractes de l'Informe sobre Desenvolupament Humà 2003, és molt clar i té gràfics que descriuen molt bé el panorama general. Disponible a: www.educacionenvalores.org
- **Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament:** *Informes sobre desenvolupament humà* (www.undp.org). Informes de periodicitat anual, que abunden en dades sobre l'evolució dels indicadors de desenvolupament humà en el món.
- **Pablo J. Martínez Osés:** *Objectius del Mil·lenni. Es pot acabar amb la pobresa?* Madrid, 2005, PPC. Reflexió en profunditat i dades sobre cadascú dels Objectius i del seu grau de compliment a 2005.
- **Hegoa:** *Guia de recursos per treballar la solidaritat*. Una completa i valorada guia de recursos sobre publicacions i enllaços en educació, cooperació internacional, gènere, interculturalitat, pau, medi ambient, comerç just, drets humans... Universitat del País Vasc, 2005 (www.hegoa.ehu.es).
- **Plataforma 2015 i més:** *La palabra empeñada*. Informe 2005 sobre el compliment dels Objectius del Mil·lenni. Eds. Los libros de La Catarata. Disponible a internet a www.sinexcusas2015.org. Articles i informació sobre compliments i incompliments dels Objectius, cinc anys després de la seva formulació.

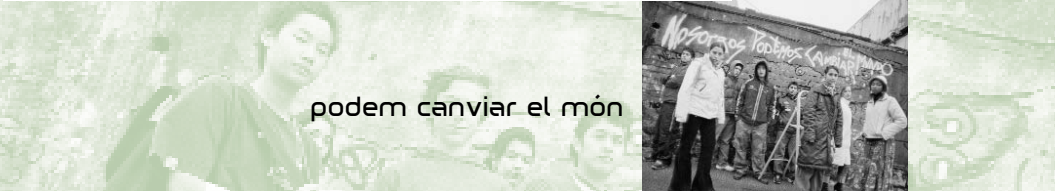
podem canviar el món

- Jeremy Seabrook: *El mundo pobre*. Intermon-Oxfam, 2004. Analitza la pobresa d'una manera molt clara, intercalant històries de vida de persones del Nord i del Sud.
- Revista Documentación Social. N.º 136. Monográfico “Los Objetivos de Desarrollo del Milenio”. Enero-marzo 2005. Inclou articles i una bibliografia complerta.
- Vicente Romero: *Palabras que se llevó el viento. Historias mínimas*. Madrid, Ed. Espejo de Tinta, 2005. Aquest periodista de RNE recull testimonis de molts conflictes oblidats, i de molts i moltes herois i heroïnes desconegudes que treballen per el món a favor de les persones desfavorides en els contextos més dramàtics.
- Hernán Zin: *La libertad del compromiso*. Plaza y Janés, Barcelona, 2005. Narrats per aquest periodista argentí, mostra exemples de persones compromeses amb el seu temps i amb els més pobres, amb la narració dels seus trajectes vitals. La seva lectura és molt estimulant.
- *Diagonal* (diari quinsenal d'informació crítica). Aquest diari ens ofereix una gran quantitat d'informació sobre moviments socials i iniciatives ciutadanes, a Espanya i en el món (www.diagonalperiodico.net).

Enllaços

- www.aulaintercultural.org. És un centre virtual de recursos educatius, un punt de trobada d'iniciatives de formació i un espai d'intercanvi i participació. L'impulsen i coordinen la Fundació ISCOD i la Federació de Treballadors de l'Ensenyament de la UGT.
- www.educacionenvalores.org. És la pàgina de la campanya “La meva escola i el món” (ISCOD-FETE, UGT). A més de recursos didàctics per treballar la solidaritat a l'aula, vol ser un punt de trobada per a escoles, professors i estudiants de tot el món. Aquí també podem trobar documents informàtics bàsics sobre els Objectius del Mil·lenni.
- www.sinexcusas2015.org. És la pàgina de la Campanya dels Objectius del Mil·lenni de les Nacions Unides. Conté també informació, a través dels enllaços, sobre la Campanya Pobresa Zero, sobre la Plataforma 2015 i més i de tot tipus d'iniciatives i projectes a favor del compliment dels Objectius del Mil·lenni.

podem canviar el món

- www.enredate.org. És la pàgina d'UNICEF i també conté informació sobre la Campanya del Mil·lenni, de materials didàctics i de propostes d'interès per a joves i per treballar amb la infància.
- www.fuhem.es/portal/areas/paz. Pàgina del Centre d'Investigació per la Pau (CIP-FUHEM), amb materials didàctics, articles, anàlisis i informes de la conjuntura internacional de la pau i de l'evolució dels conflictes.

Les teves aportacions (o “la teva experiència”)

Vols explicar-nos alguna experiència en la hagis participat o que coneixis del teu entorn, que vagi en línia del que proposen els Objectius del Mil·lenni?

Ens interessa molt conèixer experiències locals, per a divulgar-les i que puguin servir d'estímul i donar idees a altres persones que s'estiguin plantejant accions. Ens serveix qualsevol iniciativa que hàgiu tingut en el vostre propi col·legi, institut, centre de treball, associació...

Les recollirem a la pàgina web www.educacionenvalores.org per a que les pugui consultar qui vulgui, i si és possible en properes edicions d'aquesta guia.

Moltes gràcies per endavant per la teva col·laboració.

podem canviar el món

Nom de la experiència _____

Lloc on es duu (o es va dur) a terme _____

Persones o entitats que la promouen o que la van promoure _____

Destinataris _____

Descriu breument en que va consistir _____

Valoracions després de la seva realització _____

Projecció de l'experiència en el centre on s'hagi realitzat, en el barri, poble o ciutat (quines conseqüències creus que ha tingut) _____

Direcció de contacte —correu electrònic o direcció postal—, per si algú vol posar-se en contacte amb vosaltres _____